5. 6 3°7

5. 6. 324

JOANNIS VIVENTII
N O L A N I
PHIL., ET MED. DOCT.
DE CICUTA
COMMENTARIUS.

* * * * * * * *
* * * * * * *
* * * * * *
* * * * *
* * * *
* * *
* *
*

BIBLIOTECA NAZ. CENTR. FIORENTINA

NEAPOLI MDCCLXVII.
Excud. DONATUS CAMPO.
AUCTORITATE PUBLICA.

Si non ingenium; certe brevitatem adproba.

PHÆDR. lib. V, *fab.* V.

Digitized by Google

VIRO EXCELLENTISSIMO, DOCTISSIMOQUE

GERARDO

L. B. VAN SWIETEN

AUGUSTISSIMI IMPERATORIS, ET IMPERATRICIS A CONSILIIS,

REGII HUNGARICI S. STEPHANI ORDINIS EQUITI,

ARCHIATRORUM COMITI,

Bibliothecæ Auguſtæ Præfecto, Inclytæ Facultatis Medicæ Viennenſis Præſidi perpetuo, Nec non Academiæ Reg. Scient., & Chirurg. Pariſ. Academ. Scient. Petropolit., Acad. Natur. Curioſ., Inſtit. Bonon., Collegii Regii Medic. Edinburg., Societ. Scient. Harlem., Botanic. Florent., Germanic. Jenenſ., Degli Agiati di Roveto.

JOANNES VIVENTIUS

FELICITATEM.

QUOD Cl. Nomini *TUO*, *GERARDE* Doctiſſime, *opuſculum qualecumque meum inſcriptum voluerim, non una fuit conſilii mei ratio. Primo ſummæ*

A 2 be-

benevolentiæ erga me TUÆ, & beneficiorum, quibus me ſaepiſſime cumulaſti, teſtimonium aliquod publice ut extaret, niſi ingratus ſim, curandum fuit, ut quantum, quamque multis TIBI nominibus devinctus debeam, notum eſſet omnibus, atque exploratum; deinde, ne TE, quem Medicorum facile Principem & hæc ſuſpicit, & poſtera demirabitur aetas, quaſi deſpicere, ac dignitati TUÆ deeſſe viderer. Manent alta mente repoſita, neque ulla unquam delebit aetas, reſponſa, & conſilia TUA, quibus aut in graviſſimorum morborum difficultatibus, aut in quorundam medicamentorum natura, uſu, ac viribus pernoſcendis me antea impeditum, vinculis, ac difficultatibus quamfacillime per TE expeditis omnibus, liberaſti. Præterea ingenii mei, quod ſentio, quam ſit exiguum, periculum hoc graviſſimo judicio TUO ſubjiciendum fuit. Cum enim aetas mea in ea

tem-

tempora inciderit , quibus homines ad criminandum , quam ad laudandum procliviores ſunt ; præſens ac certum Cl. Nominis *TUI praeſidium labori meo quærendum fuit , quominus nomen meum , TE Patrono ,* Zoilorum, *atque* Ariſtarchorum *noſtri aevi licentiae , atque audaciae permitteretur . Ad haec de Cicuta agitur , cujus TU mirabiles vires , ab improborum hominum impetu vindicaſti ; de Cicuta , inquam , cujus in Medicina uſum , TE favente , percarus Auditor quondam TUUS ,* Cæſareus *nunc* Archiater Antonius *STÖRCK revocavit ; ut , ſi qui me aggrediatur , & contra TE facere ſentiat , & patrocinium mihi TUUM non deſuturum ſciat . Quare , qualiacumque hæc ſint , quæ a me proficiſcuntur , ut libenter accipias , rogo ; in quibus , ſi quid peccavi (peccavi certe multa) , ingenii mei tenuitati , ac tempori tribuas , atque ignoſcas , ut animus meus TUO*

patrocinio confirmatus, ea in dies conetur, quae Nomine TUO utcumque digna, Lectoribus etiam fortaſſe meliora, videantur. Spem fac, & Vale.

Neapoli Kal. *Auguſti* MDCCLXVII.

DE

Google

DE
CICUTA
COMMENTARII
PARS I.

I. CICUTA Latine, Græce Κώνειον [*ſtultitia*], nomen apud *Græcos* ab affectu ſortita eſt, *quem* GALENO teſte, *ab ipſa potui data corpus pati cernimus* (1). Apud *Latinos* non una ei voci ſubjecta notio eſt. Cicuta enim, notante SERVIO, dicitur *ſpatium*, *quod eſt inter cannarum nodos* (2); at contra SCALIGER non *internodia*, verum *fruticem ipſum* ea voce notari contendit (3). Interdum & apud *Latinos* pro canna accipitur, ex qua paſto-

(1) In libro, *quod animi vires corporis temperaturas ſequuntur* cap. 3. GALENI *libr. prim. claſſ.* pag. 318. *Venet. apud Iuntas* MDXCVII.

(2) In expoſitione loci VIRGILII *Eclog.* II. *verſ.* 36

Eſt mihi diſparibus ſeptem compacta cicutis
Fiſtula . . . .

(3) Vide VOSSII *etymol. ling. lat.* addition. MAZOCHII *tom.* I. pag. 183. *Neap. ex Reg. Typ.* MDCCLXII.

paſtoralis fiſtula contexeretur, ut apud LUCRETIUM (4), aut pro ipſa fiſtula, ut apud CALPHURNIUM (5).

II. Quatuor autem plantarum ſpecies, uno, eodemque Cicutæ nomine Medici appellant, quas non recte Veteres diſtinxere. Ea vero, qua de hic agitur, *Cicuta major* eſt, ſeu *vulgaris*, ſeu *terreſtris* dicta, a LINNÆO *Conium ſeminibus ſtriatis* (6). Umbellifera planta eſt, quæ pinguibus, umbroſis, humidiſque creſcit locis, ſecus foſſas, viarum margines, & ſepes. Ad binos, ad

(4) *De rer. natur.* lib. V, *verſ.* 1381. pag. 464. edit. *Pariſ.* MDCLXXX.
Et Zephyri cava per calamorum ſibila primum
Agreſtes docuere cavas inflare cicutas.

(5) Apud R. STEPHANUM *theſ. lin. latin.* tom. 1. pag. 512. *Baſileæ* MDCCXL.

(6) *Syſtem. natur.* tom. 2. pag. 956 *Holmiæ* 1759. Aliæ Cicutæ, quas lubens pretereo ſpecies, utpote nihil ad morbos inferius deſcribendos deſervientes, ſunt, *Cicuta major foliis tenuioribus*, *Cicuta minor petroſelino ſimilis* C. B. P. 160., *Cicuta aquatica GESNERI*, ſive *Sium pinnis laciniatis, pinnulis trifidis, nervo non folioſo HALLERI*, in enumeratione ſtirpium *Helvetiæ* pag. 436. *Gottingæ* MDCCXLII. De hac ultima Cicutæ ſpecie *Cel.* WEPFERUS *Baſileae* anno MDCLXXIX eruditiſſimum librum edidit, & mira phenomena expoſuit, quæ obſervata fuere *Martio* fere exeunte anno 1670 in duobus pueris, & ſex puellis ex radicis eſu Cicutæ hujus, quam pro paſtinaca acceperant.

ad tres, & ultra cubitos interdum aſcendit. Culmus *nonnullis ſubrubentibus veluti ſerpentum maculis reſperſus* eſt (7), glaber, levis, craſſus; & quia fiſtuloſus, ſcilicet intus, ut canna eſt, vacuus, fortaſſe & ideo Cicuta pariter planta iſta appellata eſt. Folia *alata*, *multifariam partita*, *glabra*, *atrovirentia*, *graveolentia* ſunt (8), cavis appenſa pedunculis. Radix drodontalis eſt, *ſolida*, *cortice tenui flaveſcente*, *carne alba*, *fungoſa*, *odoris gravis*, *ſaporis ſubdulcis*, *quando caulem facit interius cava* (9). Floret apud nos menſibus *Junio*, *Julio* in frigidis regionibus. Ejus floſculi candidi ſunt, roſacei, *quinque ſcilicet petalis conſtantes*, *cordiformibus*, *inequalibus*, *in orbem poſitis*, *&* *calyci inſidentibus*, *qui abit in fructum fere globoſum ex duobus ſeminibus compoſitum exiguis*, aniſo ſimilibus, aliquantulum vero candidioribus (10).

III.

(7) GEOFFROY *de mater. medic.* tom. 2. *de vegetabil. indigen.* artic. Cicut. pag. 174. *Venet.* MDCCLVI.

(8) GEOFFROY *loc. citat.*

(9) GEOFFROY *loc. citat.*

(10) TOURNEFORT *inſtit. rei herbar.* claſſ. VII, gen. 111. *tom.* 1. pag. 306. *Lugduni* MDCCXIX. Vide pariter *Diction. univerſ.* &c. par feu *Meſſ. Antoine*

III. Distinctam vero noſtræ Cicutæ deſcriptionem, ideo præmiſimus, ne minus periti deciperentur; quamfrequentiſſime enim evenit, ut quo loco Cicuta creſcit, eodem loco aliæ plantæ inveniantur, præcipueque *Myrrhis*, quæ Cicutæ quantum aſſimilatur, videri poteſt apud DODONEUM, qui exactam pinxit *Myrrhis* figuram (11), aut apud *Cel.* WEINMANNUM, ubi *Myrrhis* extat naturalibus depicta coloribus (11*). DIOSCORIDES (12), & PLINIUS (13) jamdiu antea hoc notaverant, & *Fabius* COLUMNA, qui abſolutum minus cognitarum, rariorumque ſtirpium librum compoſuit, diſtincte ſcripſit: *myrrhim Cicutæ ſimillimam eſſe omnibus ſui partibus, præter ſemen. Hanc in Villis ſecus viarum margines, & ſepes, atque maceries*

ne FURETIERE ſecond. edit. revuë par *Monſ. Baſnage* DE BAUVAL *tom.* 1. artic. *Cigue* pag. 416. *a la Haye* 1702.

(11) *Stirp. hiſtor.* pag. 689. *Antuerpiæ* MDLXX.

(11*) *Phytanthoza iconografica* &c. tom. 3. num. 743. *Ratisbonæ* MDCCXLV.

(12) *Mater. medic.* lib. 4. cap. 116. *Baſileæ* MDCLXXIV.

(13) *Hiſtor. natur.* lib. 24 cap. XCVII. *tom.* 2. pag. 350. *Pariſiis* cum comm. HARDUINI MDCCXLI.

ceries frequentem cum Cicuta, ut nonniſi peritus, & naribus experiatur, haud facile caulеſcentem dignoſcat, atque a Cicuta diſtinguat (14). Qua de re Celeb. *Antonius* STÖRCK merito inculcavit, ut *dum quis dubitat, veram ne haberet Cicutam, is eam in calidiori ponat loco, dumque incipit flacceſcere, aut ſiccari, & vera eſt Cicuta, tunc ingratum murium domeſticorum fœtorem ſpargit; vel quod adhuc facilius, conterantur digitis herbæ folia, & intra pauca minuta ſenties digitos eodem fœtore affectos* (15).

IV. Veterum quorumdam teſtimonio velut venenum Cicutam damnatam legimus, & pro publica poena reſervatam. NICANTER *Colophonenſis*, qui græco carmine venena plura ſui temporis deſcribit, recenſet inter ea Cicutam (16), & LU-

(14) *Min. cognit., rarior. ſtirp.* cap. XXXIII. pag. 110. *Romæ* MDCXVI.

(15) *Libell., quo continuantur exper., & obſer. circa nova ſua medic.* cap. 2. pag. 9., & 10. *Vindobonæ* 1765.

(16) NICANTRI *Alexipharmaca*, interp. *Jo:* GORREO. *Pariſiis* 1622. Summus Poeta fuit NICANTER, & Medicus, qui, ſi quibusdam fides danda eſt, floruit ſub PTOLOMEO *Phidalelpho*, ſive, ut alii volunt, ſub ATTALO *Galatonico*. Vide LE CLERC *ſtoria della medicina* tom. 2. part. 2. lib. 1. cap. VIII. pag. 311. *Napoli* MDCCLXII.

LUCRETIUS (17).

Quippe videre licet pingueſcere ſæpe Cicuta
Barbigeras pecudes, homini, quæ eſt acre venenum.

Athenis publice cuſtodiebatur ad fontium pænas juxta *Joannem* TZETZE (18). Cicuta magnum SOCRATEM fecit, notante SENECA (19), qui, referente *Diogene* LAERTIO, *a Melito, Meliti filio Pithenſi accuſatus, Deos negaſſe, & nova Demonia induxiſſe, & corrupiſſe juvenes contra jus, & fas*, Cicutæ eſu a Magiſtratibus occiditur (20) anno *Olimpiadis* XCIV. I., aetatis anno LXX, ut monet *Cel.* BRUCKERUS (21).

V. VALERIUS MAXIMUS profectus in *Græciam* cum *Sexto* POMPEO, in Inſula *Cæa*, inque *Juſidis* oppido, ſervari ve-

(17) *De rer. natur.* lib. 5. verſ. 897. *pag.* 431. *Pariſiis* MDCLXXX. Claruit ante CHRISTUM ann. CV. Vide *Pop.* BLOUNT *cenſ. celeb. Auctor.* pag. 55. *Genevæ* MDCCX.

(18) *Chiliad.* 8. *hiſt.* 181., verſ. 238.

(19) *Oper. omn.* part. 1. *epiſt.* XIII. pag. 186. *Pariſiis* MDCVII. Claruit anno DOMINI LX. BLOUNT loc. cit. pag. 109.

(20) *De vita, & morib. Philoſoph.* lib. 11, pag. 111, & 112. *Lugduni* MDXCII.

(21) *Hiſtor. critic. Philoſ.* part. 2 lib. 11 *cap.* 2 tom. 1. pag. 553. *Lipſiæ* MDCCXLII.

venenum Cicuta temperatum pariter animadvertit: ibique *ſummæ dignitatis foemina*, *ſed ultimæ jam ſenectutis*, *reddita ratione Civibus*, *cur excedere vita deberet*, *Cicuta mortem ſuam POMPEI præſentia clariorem fieri magis exiſtimavit* (22): & *Maſſilienſes* tranſlata ex *Græcia* conſuetudine *venenum illud* publice cuſtodiebant, VALERIO quoque auctore; quod ei dabatur, *qui cauſas Senatui exhibebat*, *propter quas mors erat illi expetenda* (23). GALENUS homines refrigerare, & necare Cicutam, ſcribit (23*): necare potantes eam *gelidi more veneni* Æmilius MACER (23**): *caliginem*, *mentiſque alienationem*, *artuum gelationem*, *ultimoque præfocationem* Scribonius LARGUS (23***), aliique quamplurimi ſimilia docuerunt, quorum nomina recenſere res eſſet permoleſti operis, & laboris. VI.

(22) *Dictor. factorumq. memor. exempl.* lib. 2. cap. 1. pag. 102. *Neapoli* MDCCXXVIII. Floruit *Valerius* MAXIMUS anno DOM. XXVII. BLOUNT loc. cit. pag. 99.

(23) Loc. cit.

(23*) *Libr.* 5. *claſſ. De ſimpl. medic. facult.* lib. 3. cap. 6. *pag.* 17. verſa, & *cap.* 17. pag. 22.

(23**) *De herbar. virtut. art.* Cicuta. Vide *Coll. Medic. Antiq.*, *quam edidit* ALDUS *Venetiis* MDXLVII. *pag.* 144. verſ.

(23***) *De compoſ. medic. lib.* Comp. CLXXIX. Vide *Coll. Medic. Antiq.* cit. edit. pag. 152. verſ.

VI. Non ſolum autem potu hauſtam Cicutam verum fuiſſe venenum, ſed exterius etiam applicatam multa, eaque inſanabilia afferre mala Medici Veteres crediderunt. Sic, ſi Veteres audias, mammis impoſita *lac extinguit, & mammas Virginum creſcere non patitur: ac puerorum teſtes nutrimento defectos ita reddit, ut intabeſcant, & teſtibus circumlita libidinum imaginationes in ſomno compeſcit*, quemadmodum ſcribit DIOSCORIDES (24). Mammas a virginitate ſucco Cicutæ illitas ſemper ſtare, & ſi teſtibus circa pubertatem illinatur, venerem extingui, tradit ANAXILAUS apud *Æmilium* MACRUM (25). MARCELLUS Eunuchum ſine ferro faciendum propoſuit, ſi radices Cicutæ ex aceto tererentur, & inde teſticuli ſpiſſiſſime illinerentur (26), additque, *hoc quantum tenerioribus infantibus feceris, eventu efficaciore proveniet*. Teſtatur quoque ORIGENES, apud *Athenienſes* fuiſſe *Hierophantam*, *qui cum viriles ſuas concupiſcentias continere, ac pro arbitrio domare poſſe non crederet, virilia membra* *Ci-*

(24) Lib. 4. cap. LXVII. *pag.* 331. *Francoſ.* 1549.

[25] *De herbarum virtutibus* art. Cicuta. Vide *Coll. Medicor. Antiq.* pag. 144. verſ.

(26) *In collect. Medicor. Antiq.* cap. 53. pag. 134. verſa.

Cicuta oblinebat (27). Huc etiam ſpectat quod OVIDIUS de ſe ipſo ſcripſit [28]

Tacta tamen veluti gelida mea membra Cicuta,
Segnia propoſitum deſtituere ſuum.

VII. Enim vero, licet quorumdam Veterum Medicorum judicio, Cicuta potu hauſta quaſi venenum damnetur, & exterius quoque applicata multorum inſanabilium malorum perhibeatur effectrix; nemo tamen homo, qui ſanus ſit, ſtatim conficiet, Cicutam venenum eſſe, eamque ut venenum revera Veteres omnes damnaſſe. Qui enim Veterum Medicorum ſcripta attente perlegerit, remque penitius introſpiciat, longe aliter rem habere intelliget, quemadmodum, ni fallor, apertiſſime inferius docebo.

VIII. Huic autem præjudicio de venenata Cicutæ indole, ſi NICANTRUM [29], & LUCRETIUM excipias [30], anſam for-

(27) *Oper. omn.* &c. tom. 1. lib. VII. contra CELSUM pag. 729. *Pariſiis* MDCCXXXIII.

(28) *Amor.* lib. 3. eleg. VII. *verſ.* 13. *Oper. omn.* ex recenſione BURMANNI tom. 1. pag. 498. *Amſtelodami* MDCCXXVII.

(29) Vid. loc. ſupr. § IV citat.

(30) Loc. ſupr. citat. § IV. Sunt qui credunt VIRGILIUM damnaſſe ut venenatam Cicutam, quando

ſortaſſe dederit SOCRATIS mors, qui, ut paulo ante adnotavimus, ab *Athenienſibus* Cicutæ eſu occiſus perhibetur: quod ut Veterum omnium judicio non probatur, ita falſum omnino, me ſaltem judice, eſſe poteſt. Certe XENOPHON [31], SOCRATIS auditor, dum Præceptoris ſui mortem deſcribit, Κώνειον, *Cicutam*, quod notaſſe intererat, non memorat. PLATO quoque Princeps ille, ut quidem CICERONI audit, ne dum auditorum SOCRATIS, ſed & Veterum Philoſophorum omnium, SOCRATI mortem attuliſſe, ſcribit, non Κώνειον, *Cicutam*, ſed Φάρμακον, *Venenum* [cujuſcumque id demum fuerit generis] [32]. Sed neque CI-

do Ecloga IV. verſ. 24. cecinit: *& fallax herba veneni occidet*; at SERVIUS in hunc locum appoſite notat de Cicuta non intellexiſſe, nam *omnibus nota eſt*, ſed de illa *Sardoa*, quæ *Apiaſti* ſimilis homines decipit, vel de *Aconito*, ut: *Nec miſeros fallunt Aconita legentes*. Vid. VIRG. ex recens. *Pancrat.* MASVICII tom. 1. pag. 41. *Venet.* MDXXXVI.

(31) XENOPHONT. oper. omn. Græc. Latin. *de fact., & dict. SOCRATIS* lib. 1. *pag.* 441, & lib. 4. *pag.* 514. *Baſileae* MDLV. Claruit ante CHRI. ann. CCCLXXXVII. BLOV. pag. 24.

(32) Illius verba ſunt: *& egreſſus puer per aliquod tempus terendo veneno occupatus, adduxit illum, qui pharmacum ei exhibiturus erat, quod in poculo tritum*

CICERO [33], nec OVIDIUS, nec (34) MAXIMUS [35], qui de SOCRATIS morte ſcribunt, Cicuta necatum illum tradunt. Quod hactenus expoſui Scriptorum de venenato Cicutæ ingenio præjudicium, id quidem uſque ad annum CHR. LVI. excurrit, quo tempore *Aulus* PERSIUS omnium primus SOCRATEM Cicuta ſublatum ſcripſit [36], cujus

rum afferebat &c. PLAT. oper. omn. tom. 1. *in Phædo.* pag. 117. edit. *Henrici* STHEPHANI ann. 1578. Vide pariter *cit. tom.* pag. 57. Claruit ante CHR. ann. CCCLXVI. BLOV. pag. 26.

(33) *Oper. omn. cum delect. comm. in uſum* DELFINI tom. 2. *Tuſculan.* lib. 1. pag. 337. 338. *Genevæ* MDCCXLIII. Illius verba ſunt: *Qui cum conjectus in carcerem triginta juſſu Tyrannorum venenum ut ſitiens obduxiſſet, reliquum ſic e poculo ejecit, ut id reſonaret.* Floruit ante CHR. ann. LXXVIII. BLOV. pag. 57.

(34) *Oper. omn. ſupr. cit.* tom. IV. *Ibis*, pag. 142, verſ. 561, 562. Claruit ante CHR. ann. VII. BLOV. pag. 85.

Sollicitoque bibas Anyti doctiſſimus olim
Imperturbato quod bibit ore reus.

(35) *Oper. cit.* lib. VII. *pag.* 434. Ejus verba ſunt: *Conſtanti vultu potionem veneni e manu Carnificis accepit.*

(36) *Satyr. lib.* ex recens. CASAUBONI ISAACI Fil. *ſat.* IV. pag. 15. verſ. 1, & 2. *Lugdun. Batavor.* MDCXCV. Claruit anno CHR. LVI. BLOV. pag. 105.

Rem

cujus deinde veſtigia cæco, ut ita dicam, animi impetu ſequuti fuere SENECA[37], DIOSCORIDES (38), PLINIUS (39), MACER (40), JUVENALIS (40*), ÆLIA-

Rem populi tractas? barbatum hæc crede Magiſtrum
Dicere, ſorbitio tollit, quem dira Cicutæ.

(37) Vid. loc. ſupr. §. IV cit. Claruit, uti diximus ibi anno DOM. LX.

(38) Vid. loc. ſupr. §. VI cit. Claruit anno DOM. LXIV. *Dizionario della medicina del Signor ELOY* in Ital. e Gall. conu. ſerm. cum addit. *in Napoli* MDCCLXII. tom. 2 *pag.* 274.

(39) *Hiſtor. natur.* cum comm. HARDUINI tom. 2 *lib.* 25 pag. 383 *cit. edit.* Claruit anno DOM. LXXV. BLOV. pag. 118. Ejus verba ſunt: *Cicuta quoque venenum eſt, publica Athenienſium poena invisa* &c.

[40] Vide loc. ſupr. §. V citat. Non conſtat quo tempore vixerit. Quibusdam probatur floruiſſe poſt PLINIUM, quem pleriſque in locis laudat, ut apud Jo: ATROCIANUM videre eſt in epiſtola ad Lectorem libro MACRI præfixa *oper. cit.* pag.223. verſa; *Daniel* vero LE CLERC apocriphum opus eſſe putat, quod ſub MACRI nomine habemus *Storia della Medicina* par. 3. *lib.* 1. cap. 1. *pag.* 388. tom. 3. *in Napoli* MDCCLXIII.

Publica poena reis hæc eſſe ſolebat Athenis.
Hac ſumpta magnus SOCRATES fuit exanimatus.

(40*) *Satyr. lib.* ex recen. CASAUBONI ISAACI Fil. *Lug. Bat.* MDCXCV. *ſatyr.* VII. *verſ.* 205. pag. 214.

. . . . *& hunc inopem vidiſtis Ahtenæ,*
Nil præter gelidas auſa conferre Cicutas.

Et

ÆLIANUS (41), LAERTIUS (42), aliique ex Veteribus, &, quod mireris, ex Recentioribus non incelebres quidam Scriptores, qui ſuperiorum temporum, atque Auctorum præjudiciis decepti, eumdem tenuerunt errorem, uti videre eſt apud Doctiſs. Virum *Jo.* CALVI *Cl.* Medicinæ Profeſſorem in *Piſana* Academia (43).

IX. QUÆ huc uſque de præjudicata Cicutæ opinione docui, ea ex morte ab *Athenienſibus* PHOCIONI illata, pronum eſt confirmare. Hic in XENOPHONTIS, & PLATONIS ſchola eruditus, *prope ad*

Et *ſatyr.* XIII. verſ. 185. pag. 352.

. . . . *dulcique Senex vicinus Hymetto,*
Qui partem acceptæ ſæva inter vincla Cicutæ
Accuſatori nollet dare . . . .

Floruit anno CHR. XCV. BLOV. pag. 135.

[41] *De var. hiſt.* lib. XIV. e Græc. Latin. donat. a *Juſto VVltejo VVetterano* lib. 1. cap. XVI. pag. 15. *Baſileæ* MDXLVIII. Cit. cap. inſcriptio eſt: *DE SOCRATE cum Cicutam biberet*. Vide pariter lib. 3. *cap.* XXXVI. pag. 83, ubi recenſetur lex *Ceorum de ſenibus*. Floruit anno CHR. CXXIX. BLOV. pag. 153.

(42) Vid. loc. §. IV. *cit.* Claruit anno CHR. CXL. BLOV. pag. 158.

(43) *Della morte di SOCRATE* &c. pag. 18. *in Piſa* MDCCXIII.

annum octogeſimum, ut notat NEPOS[44], præclaris pluribus pro Patria geſtis, proditionis poſtulatus, ad mortem damnatur, cum ſpectatiſſimis aliis Viris NICOCLE, THUDIPPO, HEGEMONE, & PYTHOCHLE anno *Olimpiadis* CXV., ſive CCCXVIII. annos ante CHRI: (45). PLUTARCHUS, qui PHOCIONIS vitam annos centum quadraginta quatuor poſt NEPOTEM deſcripſit [46], diſtincte notat, Viris illis datum fuiſſe *tritum*, *poculoque infuſum venenum* (47), ſimile nempe venenum, iiſdemque verbis expreſſum, quod PLATO de SOCRATE ſcribens, memorat [48]. Immo addit PLUTARCHUS, cum defeciſſet venenum, ut PHOCIONI daretur, *Carnifex ſe aliud*, *niſi duo-*

(44) *Cornel.* NEP. *oper.*, ſtud. *Andr.* SCHOTTI, PHOCION pag. 211. *Antuerpiæ*, & *Francofurti* MDCIX.

(45) Vide Le grand Dictionnaire Hiſtorique &c. par *M. Lovis* MORERI tom. 7. *art.* PHOCION pag. 150. *a Paris* MDCCXLVIII.

(46) *Cornelius* NEPOS claruit tempore *Julii* CÆSARIS, ante CHR. ann. XL., & PLUTARCHUS ſub TRAJANO anno CHR. CIV. Vide BLOV. pag. 71, & 143.

(47) PLUT. CHER. *oper.* &c. part. 2. PHOCION pag. 195. *Lugduni* 1552.

(48) Vide not. 32. §. VII.

duodecim prius acceptis drachmis, *daturum negabat*; *tanti enim unciam venire ajebat*, cumque PHOCION vidiſſet hominem *in propoſito ſtantem*, *ne morti fieret mora*, *ex Amicis unum advocans*, *quandoquidem*, *inquit*, *gratis emori Athenis non licet*, *huic quæſo pretium dato* (49). Ex quibus omnibus manifeſto apparet, venenum illud non fuiſſe Cicutam, uti pariter paſſim apud multos de PHOCIONE legitur Scriptores. Solidum erat illud, nam tritum propinabatur: ad hæc duodecim erat illius uncia drachmis, quod de Cicutæ uncia nequaquam dici poteſt; conſtat enim ex multis, hic brevitatis gratia non recenſendis, *Athenis* magnam Cicutæ fuiſſe copiam. Quod ſi recens a SOCRATIS morte PHOCION cum laudatis aliis Viris ad mortem damnatur, eodemque, quo SOCRATES, veneno ococciditur, PHOCIONEM vero nequaquam Cicuta necavit, quemadmodum ex veneni deſcriptione apud PLUTHARCUM apertiſſime colligitur, liquido conſequitur, neque SOCRATEM Cicuta vitam finiiſſe: & revera, ſi venenum SOCRA-

(49) *Loco citato.*

TI oblatum, Cicuta fuiſſet, illud novies PLATO in *Phedone*, & in *SOCRATIS Apologia* non voce Φαρμακὸν, ſed Κώνειον expreſſiſſet. Neque eſt credendum, vocem Κώνειον PLATONI ignotam fuiſſe; ipſe enim in *Dialogo Lyſis* (49*) vocem Κώνειον uſurpat. Senſit aliquo modo horum argumentorum vim, quamvis aliud agens octo, & octoginta retro ann. *Cel.* WEPFERUS (49**), & affirmavit, *non extra omnem controverſiæ aleam poſitum eſſe, venenum* SOCRATIS *Cicutam fuiſſe*; & *Stalpart* VAN DER VIEL notavit, fuiſſe variarum herbarum Cicutæ ſimilium compoſitionem, cui Cicuta quoque admixſta erat (50); deinde rectius *Cel.* MEAD (51) *miſcelam anodynorum ſuccorum cum aliis corroſivis*, quemadmodum ſuadere videtur ſeria totius hiſtoriæ SOCRATIS a PLATONE deſcriptæ contem-

(49*) *Oper. omn.* tom. 2. pag. 219.

(49**) *Cicutæ aquaticæ hiſtor.*, *&* *noxæ* cap. VI. 60., & 61. cit. edit. Scripſit anno 1679. *Scaphuſii Helvetiæ*, uti apparet ex nuncupatoria epiſtola *Sereniſſ.* FRIDER. CAROL. Duci *Wurtembergiæ*.

(50) *Obſer. Medic.* tom. 1.

(51) *Oper. Medic.* &c. *Expoſ. mechan. venenor.* tentam. IV. *de plant. venenat.* pag. 147. *Neapoli* MDCCLII.

templatio, ut optime laudatus Vir animadvertit (52).

X. Ejus autem præjudicii de lethali Cicutæ vi ad noſtra uſque tempora falſitas clarius apparebit, ſi conſideremus, ſpectatiſſimæ fidei, & ſummum Medicinæ Parentem HIPPOCRATEM, qui *Coo* prope ab *Athenis* medicinam faciebat eo tempore, quo SOCRATES ad mortem damnatus fuit, Cicuta ſummopere ab ipſo laudata interne, & externe ad morbos depellendos, fuiſſe uſum; alioſque quamplurimos Veteres Medicos, qui de Cicuta, veluti de veneno, ſcripſerunt, nil ſibi conſtantes, ut præſentiſſimum adverſus morbos præſidium commendaſſe.

XI. Hippocrates inter multa remedia, quæ commendat, quando *uteri ad lumbos incumbuerint*, ſcripſit: *Cicutæ quantum tribus digitis capitur, ex aqua bibendum dato* (53); & alibi ſuffitus varios ad fluorem muliebrem deſcribens: *aut Cicutam, aut myrrham, aut thus affu-*

(52) *Loc. citat.*

(53) *Oper. omn.* interp. FOESII, *de natur. muliebr.* tom. 1. ſect. V. pag. 572. n. 30. *Genevæ* MDCLVII.

ſo unguento ſuffito (54); inde paulo inferius: *ſi fluorem exſiccare opus ſit, hyoſciami folia, & Cicutam ſimul coquito, deinde tepida ad pudenda apponito* (55); alioque in loco de iis agens, quæ genituram excipere non poſſunt, per novem dies ſuffitus commendat foliorum Cicutæ (56); & ad ani procidentiam *Cicutæ ſemen vino albo odorato affuſo tritum, dein tepidum ex cataplaſmate impoſitum* laudat (57). DIOSCORIDES, qui, uti ex ſuperius dictis patet, damna multa ex Cicuta oriri aſſirmavit; tamen in collyriis, quæ dolorem minuunt, admiſceri refert, *& ignes ſacros, & ulcera, quæ ſerpunt, illitu extinguere* (58). GALENUS ſcribit, HERACLIDEM *Tarentinum* rotulas confeciſſe vino hauriendas contra *omnes venenatæ feræ morſus, doloreſque vehementiſſimos, & uteri ſtrangulationes* ex Cicutæ ſucco, alterci, caſtoreo, pipere albo, coſto, myrrha

(54) Sect. V. *de morb. mulier.* lib. 2. *tom.* 1. pag. 668. n. 40.

(55) Loc. citat. *pag.* 669. n. 10.

[56] Sect. V. libr. *de his, quæ utero non gerunt* tom. 1. pag. 681. n. 4.

(57) Sect. VI. libr. *de Fiſtulis* in fin. *tom.* 1. pag. 890.

(58) *Lib.* 4. *cap.* LXVII. *pag.* 331, cit. edit.

rha, & opio (59); ad deſtillationem, & vocem interceptam pharmacon ex opio, myrrha, & ſemine hyoſciami, ſingulis in Cicutæ decocto maceratis, & in catapotia redactis (60); ad tuſſim catapotia ex Cicutæ ſemine, & aliis (61); ad ſanguinis rejectationem Cicutæ ſemen cum multis aliis jejunis ex aqua datum (62); ad Hæmoptoicos pharmacon cum Cicutæ ſemine (63); in confectione doloris ſedativa ad tabeſcentes, & ſanguinem reiicientes Cicutæ ſemen (64); & Cicutæ ſemina *maxime quidem iis, qui a tuſſi, aut alias lancinantur apta eſſe, & omnibus quomodocumque ſanguinem reijcientibus convenire* tandem docet (65). *Exiguum* quiddam [*Cicutæ*] *ſumptum mortem homini nequaquam inferre* alibi notat (66); & uti aliunde diximus,

(59) GALEN. lib. 5. claſſ. *de antidot.* lib. 2. cap. 13. *pag.* 117. verſ. citat. edit. *Alterci* ſuccus, ideſt *hyoſciami*, nam quem Græci *hyoſciamum* dicunt, Latini *Apollinarem* herbam, & *altercum* nuncupant.

(60) *Claſſ.* 5. *de comp. medic. ſecund. loc.* lib. VII. pag. 182.

(61) Loc. cit. pag. 183.

(62) Loc. cit. pag. 183.

(63) Loc. cit. pag. 184.

(64) Loc. cit. pag. 185.

(65) Loc. cit. pag. 184.

(66) *Claſſ.* 5. *de ſimpl. medic. facult.* lib. 3. cap. 18. *pag.* 22.

ximus, apud ipſum pariter legitur de Anu *Athenienſi*, quæ permagnam Cicutæ copiam impune comedebat (67). HORATIUS de Cicuta, ut remedio, loquitur (68)

.... ſed quod non deſit habentem
Quæ poterunt unquam ſatis expurgare Cicutæ,
Ni melius dormire putem, quam ſcribere verſus?

& *Aulus* PERSIUS de Cicuta pariter, ut remedio ad bilem temperandam ſcribit, quamvis alibi, uti ſuperius adnotavimus, ſcripſiſſet, ea SOCRATEM occiſum fuiſſe (69)

.... calido ſub pectore maſcula bilis
Intumuit, quam non extinxerit urna Cicutæ,

Cicutæ caules aceto maceratos impune comedi PLINIUS auctor eſt (70); etſi illam ve-

(67) *Loc. cit.* Vide pariter quæ ſcripſi in comm. *de opii vi, atque actione in corpus humanum* part. 1. §. IV. pag. 17. *Neapoli* MDCCLXIII.

[68] *Epiſtol.* lib. 2., *epiſtol.* 2. ad *Julium* FLORUM verſ. 52. edit. *Patavinæ* cum notis *Jo:* BOND ann. MDCCXLVII. pag. 394.

(69) *Satyr.* lib. *ſatyr.* V. ad *Anneum* CORNUTUM, cujus fuit Auditor, verſ. 144. pag. 21. cit. edit. Vide pariter §. VIII. not. 36.

(70) *Hiſtor. natur.* tom. 2. lib. 25. ſect. 13.

venenum publica Athenienſium pœna inviſum appellaverit (71). Cicutam cum axungia dolores, & tumores tollere, apud ipſum pariter reperimus (72), & Cicutæ foliis igni ſacro mederi (73). Cicutam cum ſiligine mero mixtam ſanare vulcera tetra (74), & Podagras refrigerare cum lithargyro, aut axungia, ipſe etiam teſtatur (75). Succo Cicutæ fieri ad refrigerandum ſtomachum malagma, circumlitum ſedare oculorum dolores, rheumatiſmos omnes cohibere, foliaque tumorem omnem, doloremque, & epiphoras ſedare, eodem pariter docemur (76). Similia recenſentur ab *Æmilio* MACRO (77), deinde a *Pyrrho* PEROTTO. (78) MARCELLUS *Burdigalenſis* deſcribit malagma ad podagram efficaciſſimum, cujus compoſitione Cicutæ radices adhi-

(71) Confer hic not. 39. §. VIII.
(72) lib. 26. *ſect.* LXXV. tom. 2. *pag.* 409.
(73) *Loc. cit. ſect.* LXXIV.
(74) *Loc. cit. ſect.* LXXXVII. tom. 2. *pag.* 413.
[75] *Loc. cit. ſect.* LXIV. tom. 2. pag. 406.
(76) *Libr.* 25. *ſect.* XCV. pag. 383.
(77) *Loc.* §. VI. *citat.*
(78) *Comm. ling. Latin.* pag. 194. n. 20. ad 30. *edit.* ALDI MDXXXVII.

adhibentur (79) ; & ad confirmandam quoque vitalem potius Cicutæ vim, huc ſpectare videntur, quæ S. HIERONYMUS habet de *Hierophantis Athenienſibus*, qui Cicutæ ſorbitione impune ſe caſtrari credebant (80), ut poſtquam in Pontificatum fuiſſent allecti, viri eſſe deſinerent.

XII. In magnam molem excreſceret liber, ſi quamplurima alia teſtimonia recenſere hic vellem, quæ magis confirmarent, Veteres Medicos, & Scriptores, qui Cicuta, velut veneno, abſtinuerunt, eamdem eosdem ad teterrimos morbos profligandos adhibuiſſe. Atque hæc de ſuperioribus temporibus dicta ſint ſatis. Ad Medicos tranſeamus poſteriorum temporum, qui Cicutam, ut ſummum remedium commendarunt, & felici eventu interne uſurparunt.

XIII.

(79) *Libr. de Medic.* cap. XXXVI. *Medic. Antiq.* &c. pag. 138. verſ. Claruit GRATIANI, & THEODOSII Magni Impp. aetate, uti eruitur ex epiſtola nuncupatoria *Jani* CORNARII ejus operi præfixa anno MDXXXV, & ex epiſtola ejuſdem MARCELLI filiis ſuis. Vide pag. 81., & 83. cit. libr.

(80) *Oper. omn.* tom. 2. lib. 1. adverſ. JOVINIANUM, in fin. pag. 320. *Veronæ* MDCCXXXV. Claruit anno CHR. CCCLXXVIII. BLOV. pag. 252.

XIII. *Petrus* SPANUS, *Hiſpanus* dictus *Cel.* XIII. ſeculi Medicus, Epiſcopus inde, & Summus tandem creatus PONTIFEX, ad curandam epilepſiam Cicutæ decoctionem commendavit (81). *Paulus* RENEAUME *Gallus* in hepatis, pancreatiſque ſcirrhis, teſtatur, proſpero ſucceſſu dediſſe drachmam ſemis Cicutæ pulveris in vino, aucta in diem doſi uſque ad drachmas duas (82). *Pulvis radicum Cicutæ ad grana viginti in febribus malignis, vel quartana ante paroxyſmum exhibitus*, ſummopere prodeſt BOWLE (83): quem pulverem omnibus antecellere diaphoreticis expertus fuit Cel. *Anglus* Medicus *Joannes* RAJUS (84).

XIV. FUERUNT & alii, qui Cicutam

(81) *Teſoro de Poveri compilato, e fatto per Maeſtro* Pietro SPANO. Vide CALVI *della morte di* SOCRATE pag.33. *Luſitanus* erat SPANUS, Civiſque *Ulyſſiponenſis*. Epiſcopus creatus fuit, inde anno 1276. Summus PONTIFEX nomine JOANNIS XXI.

(82) *Encyclopedie, ou dictionnaire Raiſonnè des ſciences* &c. tom. 3. art. *Cigue* pag. 373. *a Lucques* MDCCLIX.

(83) Apud *Jo*: RAJUM *hiſt. plant.* lib. IX. *de herbis umbelliferis* cap. VIII. tom. 1., pag. 451. *Londini* MDCXCIII.

(84) Loc. cit. pag. cit. tom. cit.

tam pariter externe non ſine felici exitu uſurparunt. Ad lienis duritiem emplaſtrum de Cicuta commendat RHODIUS, illiuſque auctorem HEURNIUM fuiſſe notat (85). *In contumacibus ſcirrhis omne punctum ferre emplaſtrum de Cicuta*, HARTHMANNUS ſcribit (86), & ſummopere alio in loco celebrat illud in ſcirrho inveterato lienis (87). Cicutæ *ſuccum emplaſtro ſplenico incoctum extrinſecus adhiberi*, auctor eſt SCHRODERUS (88). *Extrinſecus Cicutam uſurpatam anodynam eſſe; tumores duros, & ganglia potenter diſcutere in cataplaſmatis, vel in emplaſtro de Cicuta cum Ammoniaco* Cl. NEEDHAM (89). In mammarum ſcirrhis unguentum de Cicuta HILDANI ETMULLERUS (90). Cicutæ decoctum vino rubro factum cum pervinga, & myrrha, mammarum magnam

(85) RHOD. *exercit. in lib.* Scribonii LARGI *de comp. medic.* not. *ad compoſ.* 179.

(86) *Praxis Chymiatrica* &c. cap. CLXXIV. *pag.* 271. *Genevæ* MDCLXXXII.

(87) *Oper. cit.* cap. CLXXX. pag. 280.

(88) Apud RAJUM loc. §. ſuperiori cit.

(89) Apud RAJUM loc. cit.

[90] *Oper. omn.* &c. *Colleg. pract. ſpecial. de morb. viror. mulier.*, *& infan.* cap. X. pag. 592. *Venetiis* MDCXCV.

gnam cohibere increſcentiam Cel. VENETTE (91). Cicutam aqua florum ſambuci incoctam cum camphora, ad lienis ex nimia venere inflammationem, *Henricus ab* HEER (92). Foliorum Cicutæ cataplaſmata quatuor cum farinis reſolventibus in teſticulorum inflammatione, doloribuſque podagricis, inſchiadiciſque *Stephanus Franciſcus* GEOFFROY (93). *In emolliendis* tumoribus tam lienis, & hepatis, quam *etiam partium externarum duris, nempe ſcirrhoſis, ſtrumoſis, grumoſis folia, & radices potiſſimum quocumque modo applicata*, laudatus Scriptor (94). Inter medicamenta reſolventia externa in ſcirrhis emplaſtrum de Cicuta *Laurentius* HEISTERUS (95). Cicutæ emplaſtrum ſpecificum remedium in lienis etiam ſcirrhoſis obſtructionibus, frigidorumque tumorum

(91) *La Generation de l'Homme, ou tableau de l'amour Conjugal* &c. tom. 1. part. 2. chap. 2. pag. 149. *a Londres* MDCCLI.

(92) *Obſervat. medic. oppido rarar.* &c. obſ. VIII. pag. 85. *Lugduni Batavorum* 1645.

[93] *Mater. medic.* part. 2. *de vegetabil. indig.* art. *Cicuta*, pag. 176. cit. edit.

(94) Loc. cit.

(95) *Inſtit. chirurg.* part. 1. *lib.* IV. cap. XVI. *de ſcirrho* §. VII. *tom.* 1. pag. 251. *Neapoli* MDCCXLIX.

morum efficacax reſolvens *Joannes Baptiſta* CAPPELLO (96).

XV. Ex iis, quæ hactenus enarravimus, colligitur I. fuiſſe uſque ad annum CHR. LVI. Medicos, alioſque Scriptores, qui non ſolum Cicutam, velut venenum, non habuerunt, ſed etiam eam interne uſurparunt, aut de ea, ut remedio, ſcripſerunt (97); ac proinde haud recto ſtare talo, quod anno MDCCLXII. Cl. ceteroquin Autor ſcripſit, *ejus* (Cicutæ) *uſum internum haud unquam Veteres admiſiſſe*: II. ab anno CHR. LVI. invaluiſſe inter Scriptores opinionem de venenata Cicutæ vi, credulæ inde poſteritati tranſmiſſam (98): III. qui Cicutam ut venenum damnarunt, illos pariter interne adhibuiſſe (99): IV. proximioribus temporibus extitiſſe Medicos, qui ſpreta Antiquorum auctoritate, multis in deſperatiſſimis morbis illius internum uſum proſpero

(96) *Leſſico Farmaceutico-Chimico* pag. 77. *in Napoli* MDCCLXI.
(97) Vide §. VIII., e XI.
(98) Vide §. VIII.
(99) Vide §. XI.

ſpero cum ſucceſſu laudarunt (100). V. demum, magnopere Vetuſtos Medicos illius uſum externum celebraſſe, quamplurimoſque inde Recentiores Celeberrimos (1).

XVI. Anno MDCCXLVI. Vir ſummus *Gerardus* L. B. VAN SWIETEN, ut Medicum emendaret ſtudium in Antiquiſſima *Viennenſi* Academia, utque Juvenes in veris, ſalutaribuſque Medicinæ principiis inſtitueret, aperuit ipſe veram Medicinæ faciendæ methodum; deinde medicas BOERHAAVII Inſtitutiones publice tradens, & de Venenis agens, ſæpiſſime auditoribus inculcabat, ut ſedulo venenatarum plantarum, aliorumque toxicorum naturam indagarent; propterea quod ſub venenorum nomine ſumma latere medicamenta ſuſpicabatur; atque Auditoribus Opium, & Mercurium exempli loco proponebat a Veteribus, ut venena, damnata. *Cl. Antonius* STRÖCK ex *Vindobonenſibus* GERARDI Auditoribus unus, nunc *Cæſareus* Archiater, *Aulicuſque Conſiliarius*, cui Præceptoris voces animo firmiter inhæſerant, conſideratis forſan omnibus,

(100) Vide §. XIII.
(1) Vide §. XI., & XIV.

bus, quæ de Cicuta ex Antiquis ſupra expoſuimus, *ſuſpicari cœpit, an non in ſucco Cicutæ vis ſolvens, penetrans, & diſcutiens lateret* (2).

XVII. Cicuta velle homines primum periclitari, non conſilii erat, ſed audaciæ, ac temeritatis. Quare expreſſo ex recenti Cicuta ſucco, eoque lentiſſimo igne terreo vaſe inſpiſſato (ſæpius lignea ſpatula agitando, ne combureretur), parvo, & famelico *Cani* ter in die carnis fruſtum, & extracti hujus *ſcrupulum* unum dedit: cumque nihil cani nocuiſſe doſim illam animadvertiſſet, poſtero die eamdem extracti quantitatem non diſſimili ſucceſſu eidem cani praebuit. Quo experimento confirmatus animus periclitari & ipſe voluit, ſumendo & mane, & veſperi Cicutæ extracti granum unum, infuſique *Theæ* vaſculum unum deſuper hauriendo. Cumque octo dierum ſpatio doſim eamdem repetiiſſet, vixque, aut moleſti nihil in ſe perſenſiſſet, hebdomada altera doſin auxit ad grana duo mane, totidemque veſpere pari cum effectu;

(2) *Libell.* 1. de *Cicuta* cap. 1. pag. 13. *Venetiis* MDCCLX.

fectu ; unde ſine periculo ſtatuit extracti vim in aliis tentari poſſe. Qua de re ſubacto extracto pulvere foliorum Cicutæ ipſius in pilularem maſſam, formavit inde pilulas granorum duorum : quarum pilularum ſenſim aucta in diem doſi, vidit induratas, & ſcirrhoſas glandulas reſolvi ut plurimum, interdum ad benignam ſuppurationem redigi, &, quod mirum, ubi alia maxime valentiora remedia nihil antea potuiſſent. Vidit cancros ſanatos, acre cancroſum emendatum, fugatum foetorem non modo Infirmis, ſed & omnibus his in morbis infeſtum, ſedatos dolores. Vidit inſanabilia ulcera curata, fiſtulas, & ſinus ad omnia rebelles remedia, clauſa omnia, & conſolidata. Vidit aedematoſos tumores uſu externo diſſipatos, & viſum nondum inveterata cataracta obnubilatum, reſtitutum, & incipientium cataractarum ſolutiones, aut ſaltem earum progreſſum impeditum.

XVIII. Fausta hæc ſua Cicutæ extracto experimenta, anno MDCCLX. vulgavit, quæ eodem ipſo anno *Venetiis*, deinde *Neapoli* typis edita fuere, ubi morborum ſpecies viginti exponebantur, quæ ſuperius dicta confirmarent. Difficile autem dictu

eſt, quam multas excitaſſent pericula hæc inter Medicos lites, ac jurgia; quorum alii in verba Magiſtri jurantes, ſibi haud unquam perſuadere poterant, Cicutam citra noxam ſumi poſſe, & cancros curare. Alii contra, quamvis Cicutæ venenatam vim flocci faciebant, judicium tamen ſuum cohibebant, donec in hoc caelo Cicuta periclitaretur.

XIX. Primum, quod ſciam, experimentum factum *Neapoli* fuit in Uxore honeſtiſſimi *Bibliopolæ* cancro in ſiniſtra mamma laborante, abſque laudabili exitu; eodemque tempore in Nobili Muliere, infelici pariter eventu: quapropter ipſo in ortu ſuffocari videbatur remedium, ex quo deſperatiſſimis his morbis curatio promittebatur; quique ab initio Medici contra Cicutam ſteterant, ſummopere laetabantur. *Nolæ* pariter in *Coenobio*, Religioſa erat Virgo foediſſimo cancro in dextera mamma afflicta, cui ipſe incaſſum Cicutæ extractum dedi a grano uno uſque ad viginti mane, & veſpere, & fruſtra linteola continuo appoſui ſuper affectam partem, Cicutæ decoctione madida. In aliis proximioribus locis eo tempore ſimilem eventum habuit Cicutæ extra-

tractum, uti mihi amici Medici retulerunt, quibus novum ut experirentur remedium, commendaveram.

XX. Non unum autem erat Medicorum ſuper commemoratis experimentis judicium. Alii *Germanicam* Cicutam alterius ab *Italica* ingenii longe eſſe affirmabant; robuſtum alii *Germanorum* temperamentum proponebant; alii denique haerebant incerti. Ipſe tamen ego, quamvis Cicutæ vim inefficacem pene, atque inertem quandoque expertus eſſem, nullo tamen pacto variis Medicorum judiciis acquieſcere poteram. Equidem poſſe & climatis varietate variari ſimplicia medicamenta, non diffitebar, eorumque vim & minui, & augeri poſſe; penitus vero omnem eorumdem, atque omnino perdi vim, ac naturam, nullo mihi pacto, ut crederem, imperare poteram. Quid poſſent temperamentorum diſcrimina, non ignorabam; inde autem id tantum fieri poſſe exiſtimabam, ut ſi *Germanis* Cicutæ extracti unciæ duæ darentur, una noſtris eſſet ſatis: unde potius nimiam malorum vehementiam, quibus applicatum fuit remedium, incuſabam; nam *nihil mutant regiones, & ex regionum varietate alii mor-*

bi in hac, *alii in illa frequentiores ſunt*: *ubi vero idem morbus occurrit*, *ubique gentium eadem adhibenda eſt medela*, *exemplo* ducto ex HIPPOCRATE, aliiſque *Celeberr.* Medicis, ut monet *Cl.* TISSOT (3). Attamen periclitari amplius Cicuta in tor, tantiſque Medicorum diſſidiis, res erat periculi plena, quemadmodum ex adverſariorum invidia expertus didici, qui, occaſione arrepta, undique adverſus me conclamarunt.. Quare, poſthabito tantiſper Cicutæ uſu, ad Veterum juxta, ac Recentiorum Medicorum ſcripta inveſtiganda animum retuli, quo facilius, ac tutius plantæ hujus ingenium pernoſcerem.

XXI. Prodiit interim ſecundus STÖRCKII de Cicuta liber, ex cujus lectione dubitare cæpi, an vera fuiſſet Cicuta, quam noſtri uſurparunt *Pharmacopolæ* in extracto conficiendo? Deinde anno MDCCLXII, quo *Neapoli* editum fuit ejuſdem *Cl.* Viri *Supplementum neceſſarium de Cicuta*, apertiſſime intellexi, erraſſe reapſe in Cicutæ collectione, ejuſque loco collegiſſe alios *Myrrhim*, quæ, uti ſurius

(3) *Diſſert. de febr. bilioſ.* art. *canon. pract.* pag. 175. *Lauſannæ* MDCCLVIII.

perius diximus, Cicutæ eſt ſimillima (4), alios, licet veram Cicutam, reliquiſſe tamen, ut Auctor ipſe notat (5), herbam collectam in uno cumulo plures per dies, tum expreſſiſſe *ſucci ingentem copiam, eamque in vaſe cupreo igne ſatis forti concoquiſſe*, atque hoc modo confeciſſe aridum, exſuccumque extractum, iners prorſus, atque inefficax.

XXII. Decembri exeunte, cum ad manus meas STÖRCKII *Supplementum* perveniſſet, herbam colligi, ejuſque ſuccum exprimi, atque extractum inde parari ad mentem *Cl.* Viri importunum, atque intempeſtivum erat: quapropter accuratum, peritumque rogavi *Pharmacopolam*, ut tempore a STÖRCKIO conſtituto, Cicutam colligeret, & conficeret inde extractum; utque erroris nulla eſſet ſuſpicio, eidem dedi librum, in quo neceſſariæ cautelæ in conficiendo medicamento notabantur, & exacta aere excuſa Cicutæ imago erat. Annuit libenter Vir optimus, immo, ſe menſe *Junio* ann. MDCCLXIII. ad montem *Magellanum*, qui in *Samnii* ci-

(4) Vide §. III.
(5) *Supplem. neceſſar. de Cicut.* pag. 6., & 7. *Neapoli* MDCCLXII.

citerioris *Provinciæ* ſitus eſt, & indigenarum herbarum feraciſſimus, profecturum ſe promiſit.

XXIII. *Cel.* TISSOT liber *Lugduni* excuſus, eodem anno *Neapolim* appulit, cumque ſummo plauſu ab omnibus exceptus eſſet, Anticicutarii, qui contra Cicutam acriter ad eam diem declamaverant, pauliſper ſiluerunt; qui vero pro Cicuta ſteterant, animum recipiebant; præſertim dum legerent, quæ *Cl.* TISSOT (6) ſcripſerat, & notarum remediis appoſitarum Auctor (7). Atque hinc quoque factum eſt, ut denuo de Cicutæ periclitanda vi Medici cogitarent; & infirmi, quibus ea prodeſſe credebatur, animos tollerent, atque in ſpem erigerentur, fore, ut ſine ulla mali ſuſpicione Cicuta ſumi poſſet.

XXIV. Ad condictam diem *Pharmacopola* fidem ſuam liberavit, & *Magellam* petiit: eidem ego STÖRCKII librum dedi, & alterum quoque adjeci magni Herbarii Operis *Cel.* WEINMANNI volumen, ubi num. 383. exactiſſima erat noſtræ

(6) *Avis au Peuple ſur ſa ſanté* &c. tom. 2. chap. XXVI. §. 375. pag. 455. *a Lyon* MDCCLXIII.

(7) Tom. cit. *tabl. des remed.* n. 57. pag. 722., 723.

noſtræ Cicutæ imago, veris effiċta coloribus. Decimo quinto a diſceſſu die *Pharmacopola* rediit, ſecumque attulit magnam extraċti Cicutæ copiam, quod ad præſcriptas in laudato STÖCKII libro leges paratum erat, *craſſum ſcilicet, ex fuſco viridescens, & ingratiſſimum habens foetorem, qualem mures domeſtici ſpârgunt* (8). Qui ſcirrhoſis laborabant tumoribus, nolui eos primum Cicuta periclitari; ne, ſi quid forte ex ea ii caperent moleſtiæ, rurſus me exponerem Medicorum calumniis, præcipueque Magnatum, qui, uti ſapienter monet *Doċtiſſimus* SWIETEN, *nunquam creduntur perire morbis, ſed tantum Medicorum erroribus* (9); qua de re variis aliis tenuioris ſortis Infirmis Cicutæ propinavi extraċtum, morboſque a laudato ſaepius Auċtore deſcriptos feliciter depuli. Ex fauſtis autem Cicutæ effeċtis animum ſumpſi; jam enim poteram *Anticicutarios* experimentis convincere de vitali Cicutæ ingenio; naċtuſque interim occaſionem, ſcripſi hac ſuper re ad toties laudatum *Cæſareorum* Archiatrorum *Comitem* VAN

(8) *Suppl. neceſ. de Cicut.* pag. 7.

[9] Comm. in *Hermanni* BOERHAA. *aphor.* tom. V. comm. ad §. 1028. pag. 247. *Neapoli* MDCCLIX.

VAN SWIETEN, qui die VI. *Decembris* prædicti anni MDCCLXIII. poſt plura ad alias Medicinæ partes pertinentia, de Cicuta reſpondit: *Vidiſti procul dubio, quod Cl. STÖRCK me teſtem binorum caſuum citaverit in opuſculis, quæ legiſti. Candorem, modeſtiam, ſcientiam in egregio hoc Viro laudant omnes. His diebus adhuc vidi ulcus cancroſum totam faciem miſerrime depaſcens, ſanatum hoc remedio. Multi hinc inde obſtrepunt, ſed facile illis permittitur, ut aliis remediis ſanent, ſi poſſint.*

XXV. Dum ita ſe haberet Cicutaria res, novus exoritur contra Cicutam clamor ab Anticicutariis, qui quamplurimis ſiſi epiſtolis ex variis *Italiæ* partibus allatis, quibus contra Cicutam, & ut inertem, & ut nocuam ſcribebatur, animos, voceſque attollebant; dumque fauſto apud nos non unis in morbis Cicutæ eventu conabamur iis reſiſtere, Infirmorumque perturbatos inanibus vocibus animos compeſcere, ſenſim annonæ gravitas invaleſcere cœpit, deinde funeſta, & luctuoſa illa febrium ex putridarum genere epidemia, quæ ad *Octobris* uſque finem anni MDCCLXIV. nos undique cruciavit, unde ſeverioribus de-

detenti curis, Cicutam neglEximus (10).

XXVI. Compositis anno MDCCLXV. rebus, Cicutam denuo propinare cœpimus, & in diem jam omnes fateri cogebantur, non in malis eſſe Cicutam, ſed remedium. Multi erant Infirmi graviſſimis preſſi morbis, qui illam non ſine fructu uſurpabant; ex quibus alii jam perfecte ſanati erant, alii jam levari a morbis coeperant, quibus cruciabantur: cum ecce juſſu Excellentiſſimi, Ampliſſimique *Hoſtilani Principis*, ſummi Equili Regio Præfecti, relinquere Patriam, & Infirmos coactus fui, & Excellentiſſimum Filium *Marcum Antonium* COLUMNAM *Alliani* Principem, *Equitemque Auratum*, Sapientem, & Eruditum Virum comitari in legatione, cui ab *Auguſtiſſimo* REGE deſtinabatur, ut me in via haberet Medicum. Poſt varios caſus, poſtque varia diſcrimina, tandem *Œniponturn* venimus, ubi in CÆSARIS Aula Cl. STÖRCK conveni: cujus candoris, modeſtiæ, ſapientiæ, & humanitatis ſummæ ſemper recordor, qua comiter me ex-

(10) Ejus hiſtoriam dedi in epiſtolari diſſertatione ad Virum *Cel.* Van SWIETEN, anno MDCCLXV. edita.

excepit, ſummorumque honorum, quibus in Aula novus ego homo a STÖRCKIO ſum dignatus; cumque ſingulis fere diebus una eſſemus, multoſque de Cicuta ſermones haberemus, ex ipſo didici verum, exactum, diverſumque modum Cicutam diverſis in morbis miniſtrandi; utque mihi magis benevolentiam oſtenderet ſuam, praeter alios libros, & illum mihi dono dedit, quo continuabantur experimenta, & obſervationes ad nova ſua medicamenta, *Vindobonæ* eodem ipſo anno a ſe editum, ubi poſt recentes multas Cicuta peractas curationes, referebantur obſervata pariter ab exteris Medicis.

XXVII. Octobri ineunte in Patriam redux, Infirmos pene omnes Cicuta ſanatos reperi; atque ex Medicis, quibus illos commendavi, exactas curationum hiſtorias audivi, unde ſummam cepi voluptatem; cumque iisdem, quæ ex *Cl.* STÖRCKII ore acceperam, quæque in novo libró notabantur, communicavi, eorumque animos inflammavi, ut quacumque data occaſione opportune Cicutam darent. Enimvero ab eo tempore Cicutæ uſus magis in diem invaluit, vidique

que ab ea mirabiles in deſperatiſſimis morbis effectus, quorum præcipuas hiſtorias inferius recenſebo; & non abſque animi obleƈtamento vidi pariter inde, primæ apud nos notæ Medicos, ſummis laudibus Cicutam extollere, inter quos ſufficiat nominare *Cel. Franciſcum* SERAUM, Primarium Medicinæ in *Regia ſtudiorum* Academia Profeſſorem, ſat Medico orbi ob varios diverſi argumenti, editos libros notum: *vix enim veroſimile videbatur, plantam ubique terrarum fere, laete creſcentem, in ſolam humani generis perniciem fuiſſe creatam*, ut appoſite notat *Cel.* SWIETEN (11).

XXVIII. Antequam ad Morborum enarrationem tranſeam, quæret fortaſſe quiſpiam, quanam nempe ratione Cicuta in teterrimos morbos agat? Varia varii hac ſuper re in medium protulerunt. Fuerunt qui confiſi Chymica *Cl.* GEOFFROY analyſi, Cicutæ vim explicare conati ſunt, vel per ammoniacalem ſalem, vel per oleum ex libris quinque foliorum, & caulium tenerorum

[11] *Comm. in BOER. aph.* comm. ad §. 1237. tom. VII. pag. 227. *Neapoli* MDCCLXIV.

rum a Cl. Viro elicitum (12); contra vero alii, quorum ad manus erant Practicæ Obſervationes *Maximiliani* LOCHER *Viennenſis* Medici, Cicutæ vires pendere autumarunt a quantitate ſalis, qua abundat, qui *partim in ſal alcali volatile, partim in fixum potentia ignis mutari poteſt* (13). Ego vero ut, quod ſentio, libere dicam, licet in Cicuta vim ſummam reſolventem, anodynam., antiputredinoſam cognoſcam; nullo tamen modo explicari credo illius memoratos effectus, quod ex ea ignis tormento eliciatur; & ſicut alibi veritus non ſum *Peruviani* corticis vim, qua hic febres debellat, *Cl.* Virorum ratiociniis innixus ſpecificam vocare (14); ita & nunc audeo, affirmare Cicutam ſpecifica virtute agere. Neque a me hoc eripi ſinam, niſi ab aliis magis edoctus periculis, apertiſſime illius

[12] Oper. cit. tom. 2. *de vegetabil. indigen.* art. *Cicut.* pag. 175.

(13) *Obſerv. practic.* &c. cap. IV. *de caſib. var., qui ulterior. Cicut. uſum intern., & extern. in morb. curat. diffic. confirm.* pag. 81. *Viennæ Auſtriæ* ann. MDCCLXII.

(14) Vide *comm. noſtr. ad part.* 1. *ration. medend.* Antonii DE HAEN cap. 2. pag. 137, *Neapoli* MDCCLXII.

illius agendi modus mihi innoteſcat.

XXVIX. Dudum eſt, quod *Cl.* Viri, &, quod rei caput eſt, qui plurimum chymicis operationibus addicti fuere, adnotarunt, corporum vera principia fruſtra ab analyſi ſperari. Tales fuerunt *Cel.* BOYLE, *Fridericus* SLARE, HENKEL, MARIOTTE, aliique, quorum nomina extant apud *Cel.* HALLERUM (15). Revera qui aliquantulum intento animo obſervat Chymicas plantarum analyſes, aperte videt, ea ipſa, nec penitus diverſa principia, a plane contrariis, diverſiſque ſtirpibus, diverſoſque in humanum corpus effectus producentibus, educi. Sic *Cel.*, neque unquam, niſi magna cum laude nominandus *Hermannus* BOERHAAVIUS ex ſexaginta diverſis plantis ad varium, diverſumque medicum reſervatis uſum, volatile ſemper ſal eduxit, (16): quapropter adnotavit, quod *Chemia etiam ſollicitiſſima vix queat retinere dotes ſimplicium herbarum illibatas; ſemper quippe miſceat prius ſeparata in plantis; ſem-*

(15) *Elem. phyſiol.* &c. tom. 2. lib. V. §. XXXIV. not. L. pag. 96. *Lauſannæ* MDCCLX.

(16) *Elem. chem.* tom. 2. *chym. oper.* par. 1. *in Vegetant.* pag. 11. ad 38. *Venetiis* MDCCXLIX.

ſemper a priſca leviſſime mutabili indole immutet, noviſque non modo formis, ſed dotibus imbuat. Longe igitur abeſt, ut Chemiſtæ operationibus ſuis ſeparare queant ſemper præſtantes vires, quas natura proprias alicui plantæ impertiit: quum eaſdem ſuis artificiis ſæpenumero, imo plerumque, valde immutent, quin & in contrarias prorſus convertant (17)*:* & ante BOERHAAVIUM *Leonardus* A CAPUA anno nonageſimo quarto ſuperioris ſæculi in *Neapolitana* Academia Medicinae Profeſſor recte ſcripſerat, tantam eſſe vim, atque impetum ignis, *ut ſæpe naturam corporum ipſe reſolvat, immutet, uti in ſalibus videtur, qui ex dulcibus amari, ex volatilibus fixi deveniunt* (18).

DE

(17) *Oper. cit. tom. cit.* in Prolegom. pag. 6, 7.
(18) *Del parere del Sig.* Lionardo di CAPOA &c. tom. 2. *ragionamento primo intorno all' incertezza de medicamenti* pag. 31. *in Colonia* MDCCXVI.

DE CICUTA COMMENTARII

PARS ALTERA.

I. Quæ Medicam Cicutæ ad noſtra uſque tempora ſpectabant hiſtoriam, quantum quidem ex Veterum, Recentiorumque ſcriptis habui, qua licuit diligentia, hactenus ſum perſequutus. Venio nunc ad enarrandas Cicutæ beneficio peractas curationes, quæ ſuperius a nobis conſtituta perbelle confirmant. Atque, ut recto cuncta procedant ordine, per ſingulas morborum claſſes referam obſervata, ſingulisque paragraphis includam morbos, quos Cicutæ beneficio depulſos eſſe ſum expertus.

II. Initium autem faciam a morbis pectoris, & primum quidem ab eorum graviſſimo, Phthiſi pulmonali.

Nobilis *Monialis* phlegmatici temperamenti, per annum bis rheumaticis doloribus vexata, ineunte nempe *Vere*, atque *Autumno* exeunte. Per quinquennium experta hoc mali erat. Vigeſimum quintum nunc agit annum, cum ſuperiori anno, *Aprilis* initio, aſſuetis doloribus ſubiicitur. Nihil notatu dignum in eorum decurſu. Poſt diem quadrageſimum, prævia horripilatione, ac levi febre, quod ſupererat dolorum reſolvitur. Vox aliquantiſper fit rauca, cum aliqua in deglutitione difficultate. Aperto ore, palatinum velum phlogoſi teneri, tonſillares glandulæ paululum tumefactæ obſervabantur, neutiquam vero dolebant. Sanguinis miſſione, ac emollientibus gargariſmatibus utitur. Evaneſcit rubor, ſed vox eadem. Paucos poſt dies frequens tuſſiendi neceſſitas, cum noctu lectum peteret. Noctes vigiles, ac tuſſis ſicca. Oritur febris, veſpere parvum habens incrementum. Non ſudor, nec major urinæ quantitas, quamvis ſecunda noctis hora aliquot *Stibii* granis cum pilulis *de Styrace SYLVII* uſa eſſet, & per diem copioſis avenaceis cum melle potionibus. Duodecimo a febre die ponderis aliquid in dextera

dextera pectoris parte ſubeſſe retulit, ita ut ſuper eam cubare potis non eſſet; invaleſcebat enim tuſſis. Febris novis his rebus non auctior. Ponderis in dies augetur ſenſus, ac quæ tuſſis antea ſicca, humida redditur. Die tertio, ac vigeſimo noctu cum tuſſi, uncias circiter decem ſeri albi, fluidi, ſpumoſi, ad inſtar conquaſſati ovi albuminis, expellit. Mane attento animo excretum exploratum, non præbuit incipientis degenerationis indicia. Igne appoſitum, evaporavit magna ex parte, & quod in vaſe reſtitit, veluti coactum jus, concrevit. Pectoris pondus non diminuitur; tuſſis vero per integrum diei ſpatium rarior, & ſicca. Poſtero die ad libram unam, & ſemis crevit expectoratio, ejuſdemque prorſus conditionis. Subſequens nox male habuit aegram: idem ponderis ſenſus; & reſpiratio, quæ prius inculpata videbatur, lædi coepit, cum ad dexteram cubabat partem. Pilulæ pectorales MORTONI puacis granis *Æthiopis mineralis* præſcribebantur, ac larga plaga, ubi ponderis erat ſenſus, excitabatur, quæ per menſem aperta, etſi multo fluxiſſet, expectoratio tamen in diem aucta, diebus proximis trium li-

brarum pondo fuit ; ſemper tamen ejusdem , quemadmodum ſupra adnotavimus , conditionis . Per integrum morbi decurſum , menſtrua etſi decolorata , & pauca , fluxerunt ſtatuto tempore . Cum uſque adhuc exhibita non profeciſſent, ſtomachus debilitari coepit, ac vires fatiſcere cum ſenſibili corporis macie , & ut verbo dicam , omnia nedum ad phthiſim , ſed ad mortem feſtinabant . Subiit animum , in hac pulmonali phthiſi Cicutæ extractum experiri . Per diem bis , mane nempe, & veſpere ad grana octo pro qualibet praeſcribitur vice , deſuper hauriendo uncias ſex dilutæ *decoctionis hordei*, ac *veronicæ;* & veſpere juſculum ex *fruct. Cac.*, *ſemin. bomb.*, *ac radic. zedoar.* paratum .

Prima morbi hebdomada idem rerum omnium ſtatus , habitus idem . Hebdomada altera rediit appetitus, tuſſis rarior noctu, eadem per diem. Die vigeſimo, vires invaleſcere obſervabantur , at paulo minor expectoratio . Cum ſatius in dies convaleſceret Ægra , Cicutæ extractum , quod antea horrebat, ad grana decem ſingulis vicibus , prompto, ac hilari animo eſt proſequuta . Cum ventum eſſet ad menſem , mi-

mitiſſima redditur febris, & vix ad libram, quatuor & viginti horarum ſpatio, expectoratio; utque haec decreſcebat, ita notatus ponderis minuebatur ſenſus. Sub finem ſecundi menſis evanuit morbus: Aegra ſurrexit: perque alios quadraginta dies proſequuta eſt remedium; neque autumnali tempore redierunt amplius rheumatici dolores.

Mulier annorum, ut quidem videbatur, fere quinquaginta, cachectici temperamenti, aſthmate, hepatis, & lienis obſtructionibus, tactu deprehenſis, a quinque retro annis, quo menſtrua ceſſarunt, afflicta. Hiemali, & verno tempore frequenter eryſipelate in facie, capillata capitis parte, & tonſillarum inflammatione vexabatur. Sanguinis repetitæ miſſiones, minerales *Lucullanæ* noſtræ aquæ, dulcis aeſtivo tempore aquæ balnea, & *Autumno ſaponis Veneti* cum *Ammoniaco* uſus vix, aut nihil levabant Ægrotam; tantumque leve ſolamen cauterium in ſiniſtro brachio attulit. Tot malis cruciata, enixe me rogabat, ut vellem ſe a tantis reficere anxietatibus, quæ triſtem, & inviſam faciebant vitam. Conſideratis attente omnibus, præſcripſi Cicutæ extractum

cum *Ammoniaco*, quo remedio, adaucto Cicutæ extracto uſque ad drachmam unam, & ſemis in diem, trium menſium ſpatio, hepar, & lien detumuere, rediit floridus in vultu color, appetitus; nec amplius eryſipelata; & mitior ſpirandi difficultas. Inculcabam, ut vellet proſequi remedium; illa vero praeter ſpem convaluiſſe videns, noluit: promiſit tamen, ineunte *Autumno* pilulas reſumere.

Vir annorum ſex, & quadraginta, robuſtus antea, atque habitus potius plethorici, bibax, & ſæpe ebrius, a menſibus quindecim phthiſi pulmonali vexabatur lenta febre ſociata, quem in morbum a ſpreto pectoris rheumate inciderat. Expectoratio copioſa erat, puriformis, foetida, interdumque ſanguineis maculis interſperſa. Poſt varia balſamica remedia, & longum lactis uſum, *mineralis aethiopis*, & *antihectici POTERII*, tandem Cicutæ ſumpſit extractum a granis duobus uſque ad triginta, extracto *corticis Peruviani* ſociatum. Bimeſtri ſpatio expectoratio valde diminuta, non amplius foetida, non puriformis; ſed mere lymphatica. Febris evanuit, deperditæ vires redierunt; lectum proinde reliquit, quo a macore, ſum-

ſummaque laſſitudine tenebatur; & poſt menſem, alium admirantibus omnibus, optime convaluit.

Puer annos octo natus, morbillis, qui tunc epidemici erant, corripitur. Evaſit a morbo; at ſaeva obſtitit tuſſis, ſumma pectoris anguſtia. Nulla adhibita medela fuit; atque hinc in diem ſummopere gravabatur pectus, lenta ſimul inſurgente febre, veſpertinis increſcente horis, cumque ſenſibili corporis macie. Expectoratio puriformis, foetida, & ſat copioſa poſt menſem erat. Cum lactis uſus, & valentiora alia remedia nihil profeciſſent, præſcripſi Cicutæ extractum ad grana quinque mane, totidemque veſpere. Illius continuato per dies quadraginta uſu, ceſſit febris, tuſſis, expectoratio; floridusque rediit corporis habitus; dumque hæc ſcribo, bene valet.

Ne in magnam molem excreſcat libellus, omitto ſalutiferos effectus, quos a Cicutæ extracto vidi in contumacibus rheumaticis tuſſibus. Nuſquam ſine fructu morbi initio Cicutam ad grana ſex adhibeo; ex cujus uſu magis, quam per alia remedia, concoquitur, facilis exiſtit expectoratio, ceſſat tuſſis, neque debilitatur

tatur ſtomachus; uti plerumque fit in hoc morbo.

III. A pectoris morbis gradum facio ad affectiones abdominis, qua in corporis regione ob innumera, quæ ibi extant viſcera, ad diverſos, præcipuosque in vita deſtinata uſus, varii, graviſſimique oriuntur morbi, humanam ſummopere turbantes oeconomiam: in quos morbos admirabilis fuit Cicutae vis; quod ex ſequentibus manifeſto apparebit.

Formosa Virgo annos nata novem, & decem ex honeſtiſſimis Parentibus, ad ſeptimum a decimo aetatis annum incolumem duxerat vitam. Ineunte decimo octavo abſque evidenti, quæ culpari poſſit cauſa, de ſtomachi languore, inappetentia conqueri coepit; demum acerrimo dolore poſt dimidiam a prandio horam, non ſine eſculentorum vomitu ceſſante, vexata eſt. Non acidus, nec amarus in eo ſapor; & quamvis prandii hora ſingulis fere permutaretur diebus, ſemper idem dolor, eademque vomitio. Novem per menſes has eſt experta moleſtias: quo tempore immunia fuere menſtrua, nec apparuit febris; defoedatus vero

ro vultus, corpuſque maceſcere videbatur. Varia, & peroptima præſidia ab iis, quibus commiſſa erat curatio, fuerunt exhibita; incaſſum omnia. Tandem febrire viſa fuit, & cum vomitu aliquid nigricantis ſanguinis interdum foras emittere. Eodem tempore ponderis quemdam ſenſum in profunda jecoris parte perſentire dixit; quamvis nihil tactu Profeſſores animadvertiſſent. Inito conſilio, cum macies ſenſibilis, ac vultus ſummopere decoloratus eſſet, Ægram in vicinia noſtrâ ferri ſtatuitur: quo peracto, meam expoſtulant Genitores, & eruditiſſimus Frater ſententiam.

Quæ hactenus ſcripſi, a Medico, qui illius geſſerat curam, accepi. Inviſi Ægram ſub exitu *Maj* ſuperioris anni. Tempus ad deliberandum ſuſcepi, nedum ut melius conſultationi ſatisfacerem, quam ut tranſacta præſentibus conferrem. Quantum extundere licuit, tot malorum originem pendere ab uno, vel pluribus parvis glandularibus tumoribus, ſcirrhoſam nactis naturam, aut ſimulantibus, in concava hepatis parte, aut in inferiori ventriculi orificio, intellexi. Ad tabificam vergebat febris. Vomitiones eædem, dolo-

lorificæ ; & conatibus ultimis amari aliquid, vel acidi inerat; rejectuſque cibus parum, aut nihil immutatus erat; fortaſſe quia in notata jecoris parte efformati tumores pondere duodenum angebant ; aut ſimiles in inferiori ventriculi orificio, cibi incipiente coctione, irritabantur, vomitumque excitabant. Menſtrua adhuc fluebant, etſi parva, & decolorata; ſed alvus pertinaciter erat adſtricta. Conſideratis attente his omnibus, Parentibus dixi, non eſſe pro Ægrota auxilium; ſed ſi ſpei quid ſupereſſet, unice a Cicutæ extracto expectandum. Annuerunt Parentes optimi, & curam aggreſſus, præcepi, Ægram mane poſt decem extracti Cicutæ grana, uncias tres Vaccini lactis, cum libra ſemis aquæ, infuſione *Peruviani* corticis paratæ, deſuper haurire ; eamdemque quantitatem veſpere, & poſt tres horas a ſumpto mane remedio, ſingulis bihoriis libram ſemis ejuſdem aquæ. Frigidas omnes has potiones ſumere juſſi, atque a cibo abſtineri. Prioribus tribus diebus iidem vomitus tam mane, quam veſpere ; ſed poſt duas, vel tres a ſumpto lacte horas. Aquam vero hauſtam diei ſpatio non vomue-

muerat. Quarta die vomitus matutinus ſiluit, ſtetit veſpertinus; alvus vero cretaceum aliquid in globulos redactum, nec ſine dolore, depoſuit. Die ſexta ad Ægram redii, vegetiorem inveni; & cum diebus ſingulis ejuſdem conditionis foeces, doloribus ſociatas deponeret, ſuppoſitorium ex ſero, & aqua malvæ in uſum vocatum eſt. Undecimo, quo haec acta ſunt, cum rediiſſem die, dolores evanuiſſe comperi, alvum lubricam, & bidui ſpatio ſervatum a ſtomacho cibum, neque Ægram vomuiſſe. Spe, ac voluptate perfundebatur illa, & vires reſurgebant. Mane, & veſpere extractum Cicutæ ad grana viginti, lac ad uncias quinque augetur, repetitis in diem potibus deſcriptæ aquæ.

Dimidiatus fere erat *Junius*, cum Aegra, reſtitutis magna ex parte viribus, extra domum deambulare coepit; ſed haud aberat febris, quamvis mitiſſima: & cum, antequam ægrotaret, equitationi indulſiſſet, equitare permiſſa eſt. Sub ejusdem menſis exitum, prævio irrito vomendi conatu, ac viſcerum moleſtiſſimis doloribus, per alvum depoſuit duriſſimos foecum globulos, quammultis intermiſtos maculis, ad albuminis ovi

ovi inſtar. Quinque dierum ſpatio bis, ter in die hoc incommodi pertulit. Ceſſit tandem per alvum gluten. Dexteri hipocondrii pondus abiit, neque rediit deinceps; tunc & febris extincta eſt: cumque enixe cibi aliquid optaſſet Ægra, duas panis uncias aqua decoctas circa meridiem imperavi; in jure inde carnis; ad herbaceum tandem deſcendi victum.

Cum omnia in ſalutem ceſſiſſent, Ægra alacri animo, & religioſe curam proſequitur. Integro *Auguſti*, & *Septembris* decurſu pluvialis aquæ balneationibus utitur. Redeunt ſtatuta copia menſtruationes, redit & priſtina forma: cumque jam bene valeret, *Octobri* menſe honeſtiſſimis cum Genitoribus, ac eruditiſſimo Fratre in Patriam rediit, ubi adhuc vivit, ſummiſque laudibus Cicutam extollit.

Mulier aetatis anno tertio, ac vigeſimo, plethorica temperie, ac ante triennium viro provectæ aetatis nupta; quindecim poſt dies gravida redditur, & ſtatuto tempore ſanam, vegetamque parit infantam: & quamvis nullus ei in partu labor; retulit tamen Medicus, qui ei miniſtrabat, nuſquam eidem pacatum pulſum,

ſum, ſed celerem uſque ad ſecundum fuiſſe diem (1), quo febre corripiebatur ſatis vehementi, violentiſſimis uteri ſociata doloribus, & lochiorum ceſſatione. Varia adhibita fuere remedia, ut tantis occurreretur malis, quibus etſi uteri avertebatur inflammatio, & lochiorum revocabatur fluxus; fuit tamen hic feroſus, & tenuis, & nonniſi uſque ad vigeſimum a partu fluxit diem. Corporis habitus defoedatus, & exſuccus remanſit; morboſus ita uterus, ut non amplius menſes fluerent, & ſæpius acuti dolores in eo orirentur, levi ſociati febre per tres, vel quatuor dies. Solvebantur omnia urina admodum craſſa, puriforme ſedimentum deponente. Lactis uſus, & chalybeata, ruſticatio, & aquæ dulcis balnea opportuno tempore præſcripta, incaſſum omnia. Ineunte hyeme ſuperioris anni, recruduerunt uterini dolores, nón levi, ſed vehementi comitante febri, & vagis invadente horripilationibus, aqueiſque

(1) Dum *Nolæ* aſſidua in morborum praxi olim verſarer, conſtantiſſime vidi, ſi poſt unam, alteramve a partu horam, pulſus non eſſet ſedata celeritas, ſequi ſemper acutam febrem cum uteri inflammatione.

eiſque urinis. Quid non tentarunt Medici? Sed fruſtra; neque enim ante quartum diem miteſcere morbus viſus eſt; niſi poſt copioſam notatæ urinæ evacuationem. At, ſicut alibi facta tali urinæ excretione, penitus ſolvebantur omnia; hic contra lenta remanſit febris, veſpertinis invaleſcens horis, a qua in diem corpus tabeſcebat. Sexdecim poſt dies recruduit febris, omnia ſupra adnotata ſymptomata ſecum ferens, quæ febris die ſecundo, facta denuo copioſa puriformis urinæ evacuatione, redibat ad priſtinum. Decimo quin etiam abhinc die ſævire, & febris, & dolores viſi ſunt. Tertium poſt diem, quamvis eadem eſſet urina; miteſcere tamen viſa eſt febris; neque dolores vero, neque in urina pus ceſſerunt: quapropter continuo maceſcebat corpus, & ad extremum properare fatum non ſine Parentum luctu videbatur Infirma. Dum haec ita haberent, in conſilium vocor cum *Doctiſs.* ſimul amico *Dominico* COTUNNIO. Uteri itaque inſpecta regione, & penſitatis recte omnibus, quæ morbum anteceſſerant, quæque obſervata erant ſymptomata, ſtatuimus, illum a tuberculis naſci,

naſci, in uteri ſubſtantia genitis, qui continuo ſuppurabantur; & quia in uteri cavo puri non erat exitus, reſorbebatur pus, & in renibus cum urina ſimul a fluidorum ſeparabatur maſſa; atque ex ipſa puris reaſſorptione, coinquinatis fluidis, tabida febris, & macor. Cum videremus autem omnia artis advocata fuiſſe auxilia, conſtituimus in deſperato pene morbo Cicutam tentare. Coepimus itaque a granis duobus mane, totidemque veſpere, quibus alia viginta grana extracti *corticis Peruviani* admiſcuimus, adaugendo diebus ſingulis extracti Cicutæ granum unum. Bene adjuvit DEUS conatus noſtros: jamque viginti poſt dies dolores evanuere, abiit febris. Fugata febre, *Peruviani corticis* abſtulimus extractum, & ad drachmas duas Cicutam auximus. Ægra, quæ jam mori credebatur, tam præter ſpem omnem convaleſcere ſentiens, quæ imperabantur, diligenter eſt proſequuta; unde & prior corporis rediit habitus, & catamenia primum abſque ullo dolore poſt menſes quinque ab uſu Cicutæ fluxerunt, fluunque ſexto pariter, dum haec ſcribo, menſe. Et quamvis, optime valeret illa; noluit

noluit tamen pilulas deſerere, tantumque ab ea aſſequi potuimus, ut in diem Cicutæ grana decem ſumeret.

Vir aetate gravis, primus *Regiæ Typographiæ* excuſor, ſæva corripitur hepatitide. Variis adhibitis præſidiis, evaſit a morbo: remanſerunt vero induratus hepar, tumefactus lien; unde in ambulando anxietas oriebatur ſumma; jamque edematoſo tumore inflari coeperant pedes. Multa varii incaſſum miniſtrarunt Medici. Suaſi Cicutæ extractum ad grana viginti ſingulis diebus, mane hauriendum; ex quo remedio quadraginta dierum ſpatio integre convaluit.

Cicutæ vires in alios abdominalium viſcerum morbos praetereo. Cicutam admirabili fuiſſe praeſidio vidi in hepatis obſtructionibus, a fluidorum viſcoſitate natis; ex quibus, propter bilis inertiam, proſtratus erat appetitus, tarda., & tumens alvus. Mulieribus, quibus menſes atrociſſimis ſociati erant doloribus, aut abnormes fluebant, Cicuta dolores abſtulit, menſeſque in ſtatutum ordinem redegit.

IV. Ab internis abdominalium viſcerum morbis ad eos, qui interiores uri-

urinae vias impediunt, deſcendimus.

Vir aetatis ann. LII., pluribus ab annis ſalſedine in facie primum, in pectore deinde vexatus. Superiore anno, cum eſſet *Puteolis*, ſenſim diſparuit ſalſedo; ex cujus retropulſione ardor magnus in mictione oriebatur. *Neapolim* regreſſus varia adhibuit remedia, inani omnia ſtudio. Morbus in diem augebatur; quapropter varios conſuluit Medicos, & Chirurgos, qui *ptiſanam* D. KALAK primum, deinde lacteam dietam, veſicatoria in cruribus, injectiones in virgam aquæ plantaginis, decoctionis inde hordei cum melle roſaceo, lapide medicamentoſo CROLLII, & mercurio dulci, præſcripſerunt. Recuperandæ ſanitatis ergo, quid non perpeti, atque experiri, voluit? Verum praeter ſpem omnia. Eo ſenſim pervenit, ut præ aſſiduo, ac moleſto mejendi ſtimulo inſomnes duceret noctes, ululatibuſque ſummis in mejendo vicinos terreret, qui hominem tot preſſum cruciatibus ſummopere miſerabantur. Continuo lecto jacere cogebatur; nam aeque, ac ſtando recrudeſcebant dores. Huic ſemicupia incaſſum miniſtrabantur, ipſumque *opiatum laudanum* aqua

ſolutum, & in virgam injectum. A Nobiliſſimo rogatus Viro, cui ſerviebat, eum inviſivi, atque ad conſpectum hominis tam foede, atque undique afflicti, obſtupui. Serio perquirendo, cognovi, generatum fuiſſe a retropulſa ſalſedine ulcus fiſtuloſum in glande penis. Doloris ſitus, pus, quod urinam antecedebat, quodque glandis preſſione emittebatur, id manifeſte demonſtrabant. Videns incaſſum valentiora omnia adhibita remedia, ſuaſi copioſos aquæ potus, ut urina non tam acris eſſet, injectiones in virgam decoctionis Cicutæ, illiuſque extractum ſub pilulari forma ad grana viginti. Bidui ſpatio ſimplici hac curatione miteſcentibus doloribus, mea, & omnium, qui Aegri ſtatum noverant, admiratione (2), dormire is coepit, neque in mejendo amplius cruciatus adeo vehementes, neque tam gravis in mejendo ſtimulus. Die decimo lectum reliquit, & octo poſt dies alios domo exivit. Poſt menſem ad conſuetos rediit labores, non intermiſſo remedii uſu, quo penitus liberari a leviori illo, qui adhuc

(2) Cicuta in hoc caſu Opii ſuperavit vim; Opii injectiones nihil effecerunt; Cicutæ vero decoctio dolores mitigavit.

adhuc in mejendo ſupereſt ſtimulo, ſpero.

IV. Quae vidi a Cicuta in internos corporis morbos effecta, ſumma fide retuli. Mira quoque apparuit Cicutae vis in morbos, qui externum corporis habitum afficiunt, quos hic eodem, quo ſupra, referam ordine.

Adolescentula annorum quindecim phlegmatici temperamenti, a nono aetatis anno in dextera colli parte ſtrumoſum gerebat tumorem, gallinæ ovo ſimilem. Quamvis anno decimo tertio menſes primum fluxiſſent, indeque ſtatutis redirent periodis, nulla tamen fuit in tumore mutatio. Poſt varia incaſſum advocata remedia, quinque annorum ſpatio, Cicutæ extracti uſu, quatuor poſt menſes perfecte curata eſt (3).

Juvenis tredecim natus annos, a nativitate in collo ſtrumoſos tumores quinque gerebat; ex quibus tres unica membrana incluſi videbantur, & in diem ſimul cum Juvene adoleſcere. Varia varii tum interna, tum externa plures per

E 2 annos.

(13) Coeptum eſt miniſtrari extractum a granis quinque, & in diem aucta fuit doſis uſque ad drachmam unam.

annos adhibuere Medici, ſed fruſtra remedia. Dedi ego Cicutæ extractum diebus ſingulis ad grana viginti, & ſuper affectum locum Cicutæ emplaſtrum applicavi. Horum uſu quatuor poſt menſes integre convaluit.

Perillustris Puella annorum novem, dum in utero gereretur, adeo vehementibus ejus Mater torquebatur convulſionibus, ut neceſſe fuerit, bis, vel ter ſingulis menſibus ſanguinis celebrare miſſionem. Peperit ſtatuto tempore Puellam, de qua hic ſermo, debilem admodum, ac decoloratam. Lactationis tempore in melius ire viſa eſt; ſed nunquam firma valetudo. Quamvis imbecillis, ſeptimo fertur anno inter Moniales. Ineunte octavo, cruſta lactea eam tenuit, parvis circa collum, & gulam ſociata tumoribus. Superiori anno *Martio* ineunte foetidus maxime ab ea defluxit humor; & qui parvi circa collum, ac gulam tumores erant, & numero, & mole augentur. Primis *Junii* diebus vocatus, ac inito conſilio cum optimo Profeſſore, cui demandata erat cura; retulit hic, tam *Caprillum* ſerum, quam *Viperinum* liquorem ab ortu lacteæ cruſtæ Puellæ abſque ju-

juvamine exhibuiſſe. Febris lenta aderat, macor ſenſibilis : & qui prius collum, ac gulam foedabant tumores, recenter tam ſub axillis, quam in utroque inguine nati videbantur. Qui ſub axilla erant dextera, ad nucum juglandium magnitudinem accedebant, durique, parum dolentes, aque immobiles: minorique mole, nec dolentes, nec firmi qui ſub altera, atque ita pariter inguinales. In hac glandulari tabe Cicutæ extractum propinare ſtatuimus, tria nempe grana mane, totidemque veſpere, deſuper hauriendo *Vaccini* lactis uncias duas cum quinque leviſſimæ infuſionis ex *ſarſa parilla*, ac cortice ligni *Guajaci* paratæ.

A ſuſceptæ curationis die, fluxus minor, nec tam foetidus a lactea cruſta; tumores vero omnes eodem in ſtatu. Sub menſis exitum tam colli, ac gulæ tumores, quam axillarum, & inguinum dolere coeperunt. Contuſa Cicutæ folia ſuperimponuntur, ac ejus extractum ad grana quinque pro qualibet vice præſcribitur. Mitiſſima febris, coloratior Puella. Menſe altero exeunte, tam colli, quam inguinales tumores vix conſpiciebantur. Perfecte exſiccata eſt cru-

ſta . Qui ſub axillis erant tumores, non minoris magnitudinis , ſed mobiles videbantur . Eamdem proſequuti ad diem LXXV. curationem , ſenſim , quod ſupererat tumorum , evanuit , nec amplius apparuit febris . Per integrum *Auguſti* decurſum ad grana duo extractum eſt perſequuta Nobilis Puella . Perfecta curatio cum bona totius corporis nutritione, non ſine noſtra admiratione .

Ex hac obſervatione , gravioribuſque aliis experimentis compertum habui, nullum in glandulares morbos, illoſque, qui a liquidorum alborum vitio fiunt, neque validius , neque efficacius eſſe præſidium, quam in Cicutae extracto .

V. In foetidum quoque , atque annoſum ulcus miram ſæpe experuit Cicuta vim .

Juveni annos nato duodeviginti , tribus abhinc annis, ab acuta febre methaſtaſis ſjebat in anteriori tibiæ parte , a qua latum oriebatur, & profundum ſatis ulcus. Quammultis (incaſſum omnia) uſus erat ille tum interioribus remediis , tum exterioribus : neque ipſe (quod mireris) *ſublimatus mercurius frumenti ſpiritu* ſolutus , ad normam *Cel. Doctiſſimique*

SWIE-

SWIETENII præſcriptus, profecerat hilum. His rebus geſtis, graviores denique conſuluit Chirurgos, qui cariem, vel corruptionem tibiæ ſuſpicantes, Juveni indixerunt oſſis denudationem, deinde abraſionem. Terrefactus me adiit, cui ſuaſi, ut antequam ad difficilem nimis, ac moleſtam deveniret operationem, experiri vellet interne Cicutæ extractum; extrinſecus vero ejusdem plantæ fotus, quibus fauſta in annoſo ejus morbo ſperabam. Lætus curam aggreditur, & adaucto intra dies quindecim Cicutæ extracto ad drachmam unam, repetitis ter in die laudatis fotibus, pus mitius reddi viſum eſt, neque adeo, ut antea foetens. Continuato remediorum uſu per bimeſtre curriculum, perfecte curatus eſt, non ſine Chirurgorum admiratione, qui triennii ſpatio varia artis praeſidia contra eum morbum fruſtra advocaverant.

VI. Neque ſine piaculo praeterire poſſum, quae a Cicuta vidi effecta in luem Veneream.

Vir gente *Romanus*, conditione *Cubicularius*, aetatis anno XXVIII. duobus abhinc annis *Vindobonæ* virulenta inficitur

tur gonorroeha, & venereo ſiniſtro in inguine bubone. Paucos poſt dies a contracta lue diſcedere coactus eſt *Vindobona*; neque ullum adhibuit in via contra Gallicum morbum e medicina praeſidium. Cum *Neapolim* veniſſet, cauſtico bubonem aperiri curavit, variaque ab Agyrta ſumpſit pro gonorrhoea remedia. Curatus credebatur, unde plures per menſes crapuloſam duxit vitam. Ineunte *Martio* ſuperioris anni, planæ maculæ, ephelidibus ſimiles, per totum corporis habitum apparuere, ex quibus multæ viſum ſummopere deturpabant; paucoſque alios poſt dies rheumatiſmo corripitur, immanibus doloribus ſociato, noctu maxime invaleſcentibus. Quod expoſita manifeſte confirmatam demonſtrarent luem, & quia varia, eaque efficaciora remedia nihil boni attulerant, & e contrario in dextera tibia legitima exoſtoſis apparuerat, ſtatuitur, nulla poſthabita mora, mercurialibus unctionibus Infirmum eſſe ſubjiciendum. Debitis præſidiis miniſtratum fuit remedium, quo maculæ corpus deturpantes, & exoſtoſis evanuere; rheumatici vero dolores interdiu ſilebant, noctu tamen recrudeſcebant, præci-

cipueque in tibia, ubi fuerat exoſtoſis, enormes erant. *Cel.* Medicus veſicatorium ſuper affectam partem apponi curavit; ſed nulla inde in melius mutatio. Cum *Oeniponti* eum cognoviſſem, me adiit, & malorum audita ſerie, quæque uſurpaverat remedia, ſuaſi, ut noctu cubitum iturus, cataplaſma ex recenti herba Cicuta ſuper tibiam apponeret, & mane, & veſperi pilulas ſumeret ex Cicutæ extracti granis viginti pro qualibet vice, deſuper hauriendo *Caprilli* lactis uncias quinque, quia ſummopere emaciatus erat. Quinta nocte miteſcere coeperunt dolores, vixque elapſo ab hac cura menſe, perfecte ſanatus eſt.

VII. Quod ſi in pectoris affectiones, ſi in abdominalium viſcerum mala, atque incommoda admirabili fuit Cicuta praeſidio: ſi Cicuta ulcerum vim coercuit, eaque e vivo reſolvit, atque implevit: ſi ſtrumoſos tumores depulit: ſi in Venerem quoque vires ſuas, atque imperium exercuit: ſi admirabilem denique ſuam ad mortalium ſalutem vim reipſa, atque eventu comprobavit; dubitabimus, Medici, Cicutæ ingenium non venenatum, ac lethale, ſed ſaluti-

ferum,

ferum, ac vitale profiteri, ejuſque uſum ſine mali periculo, ac ſuſpicione celebrare? Neque vero apud nos tantum Cicuta valuit, ſed ejus quoque beneficia perſenſere gentes aliae ſub alio degentes coelo. Admiranda vidit a Cicuta effecta *Mediolani* Clariſs. *Antonius Maria* RIPAMONTIUS (4), in *Hiſpania Caſimirus Gomez* ORTEGA (5), in *Britannia*, *Gallia*, *Helvetia*, *Saxonia* quamplures, iique non incelebres Medici (6) *Helmſtadii* Clariſs. *Georgius* HUDEMANNIUS (7), *Mergentheimii*, *Kreilsheimii*, *Fran-*

(4) *Saggio degli effetti della Cicuta* &c. in *Milano* MDCCLXVI.

(5) *Commentar. de Cicuta*, &c. *Madriti* MDCCLXIII.

(6) Vide *Alethophilorum quorundam Viennenſium elucidationem neceſſariam epiſtolae de Cicuta*, *quam Cel. HAENIUS ſcripſit ad Cel. TRALLES* pag. 95. ad 99. *Vindob.* 1766.

Quod in recenti Diſpenſatorio *Londinenſi* ſcribatur, haud multum profuiſſe *Londini* Cicutam, nihil id incommodat; ſubditur enim ibidem; id fortaſſe eveniſſe ex non bene praeparata extracti confectione. Vide *The New diſpenſatory* &c. &c. *The ſecond edition. Pharmaceutical preparation extract of Hemlock* pag. 401. *London* MDCCLXV.

(7) *Diſſertat. de Cicuta*. Vide *Alethoph. Vienn. elucid.* pag. 96.

Google

Francofurti alii (8), *Moguntiæ* Cel. STRACK (9), *Schönbergae* in *Moravia* Experientiſſimus *Joſeph* POLZER (10), *Tergeſti* Doctiſs. RRAPF (11), atque alibi alii apud toties laudatum STÖRCKIUM. Quae cum ita ſint, taedet me Cel. HAENII, qui voce primum *Vindobonae* ex cathedra, deinde ſcriptis (12) contra STÖRCKIUM, & Cicutam debaccatus eſt, HIPPOCRATICI immemor praecepti: *qui ea, quae ab aliis ſunt inventa, inboneſtorum verborum artificio contaminare contendit, is ſane prudentiae exiſtimationem tueri velle non videtur, ſed potius naturam ſuam, aut ignorationem malitioſe prodere* (13). Jure ergo ac merito Cel. L. B. VAN SWIETEN *Viennenſis* Medicae Facultatis *Praeſes* HAE-

(8) Apud STÖRCK *libell.*, *quo continuan. exp.*, *&* *obſerv. circ. nov. ſua medicam.* cap. VIII. *pag.* 162. & 166.

(9) Lib. cit. cap. cit. *pag.* 173. ad 191.

(10) Lib. cit. cap. cit. *pag.* 191. ad 207.

(11) Lib. cit. cap. cit. *pag.* 231. ad 245.

(12) Vide *Antonii* DE HAEN *epiſt. de Cicuta ad Cel. Balthaſ. Ludov.* TRALLES. *Vindobonae* MDCCLXV.

(13) HIPPOCRATES lib. *de arte*, Oper. tom. 1. *pag.* 2. num. 40., ad 50. cit. edit.

HAENIO ſilentium imperavit (14).

VIII. Haec habui modo, quae de Cicuta ſcriberem, adverſa valetudine, variiſque, & permoleſtis diſtractus curis: quae ſi Doctis non diſplicere Viris intelligam, brevi in meliorem, ſi DEUS dederit, prodibunt formam. Ad meam denique quod attinet fidem: dum Scriptorum retuli ſententias, eorum loca, atque editiones in ima ſuppoſui pagella, ut omnia cuique liceat cum noſtra fide conferre. Quos autem Cicuta ſanatos hiſce oculis egomet vidi, eorum ſtatum diebus ſingulis in adverſaria referebam, unde haec ſunt exſcripta, quae hactenus a me ſunt enarrata. Equidem potuiſſem millenas Cicutæ beneficio ab aliis quoque Medicis heic *Neapoli*, tum & in aliis hujus Regni *Provinciis* peractas curationes percenſere; verum ex longa doctus experientia, pro aliena fide ſpondere nolui.

F I N I S.

(14) Vide *Alethophil. Vienneſ. elucidat.* pag. 23.

77

Digitized by Google

72

56247

Digitized by Google

005653034
Google